

TULEVIKUU Raajaval

Eesti kesk-, kutsekooli- ja gümnaasiumi- noorsoo ajakiri

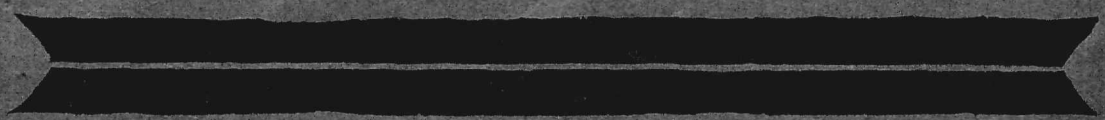
SISU:

<i>Toet Selmet:</i>	MÕTTED
<i>Laali Raa:</i>	„KULDNE KESKTEE“
<i>Robert Sutema:</i>	VIEKORDNE MAJA
<i>Ernst Lang:</i>	TAAT
<i>Elle Vasemägi:</i>	TUUL
<i>Rain Rebas:</i>	TÜDRUKUKE MINU ELL
<i>Valdo Järvik:</i>	OOTUS
<i>Jaan Keos:</i>	KINO
<i>Raul Merits</i> <i>Elsa Pikkor</i> }	KAS ON TÄNAPÄEVAL... jne.
<i>Salme Sibul:</i>	ÕPETAJA JA ÕPILANE EESTI KIRJANDUSES
<i>Heino Ahoen:</i>	MULJEID „TUL. RADADE“ ÕHTUST
<i>Ain Ainsaar:</i>	TARTU NOORTE KIRJANDUSLIK KOHUS
<i>Jaan Webster:</i>	PREILI JERUSA ABBOTI KIRI
<i>Karl Ristikivi:</i>	PAHUPIDI MAAILM
<i>Tarmo Kerd:</i>	H. RAUDSEPA „VEDELVORST“
<i>Heino Rikand:</i>	MÕNDA DŽÄSSMUSIKAST
<i>Uho Tuulbar:</i>	KOOLINOORTE SPORT
<i>Ralf Paroe:</i>	MUSTADE HEGEMOONIA
<i>Aino Kurebaut:</i>	SEMESTRI LÕPUS

KAS ON TÄNAPÄEVAL MEIE NOORSOO VAIMSETE HUVIDE
MÕONAAEG JA KUI ON; KUIDAS SELEST ÜLE SAADA?
DIN-FORMAAT. RAAMATUID.

Nr. 37

Jaauuar 1940

Tark ja taiplik inimene ei
oota õnne, vaid ta loob
selle ise oma sihi- ning
plaanikindla tegevusega.

Ja sihikindel oma tegevuses on
ka see, kes kindlustab oma elu
Ühistegelikus Kindlustusseltsis

„EESTI“

Valmistame

IGASUGUSEID TRÜKITOID MAITSEKALT

O S A Ü H I N G

K. Mattieseni trükikoda

TARTU, VALLIKRAAVI 4 / TELEFONID 24-80 JA 24-97 / POSTK. 46

Tuleviku RAJAD

EESTI KESK-, KUTSEKOOLI- JA
GÜMNAASIUMINOORSOO AJAKIRI

NR. 37

15. JAANUAR 1940

V AASTAKÄIK

Saateks

*Soovime algal aastal,
et kontakt Eesti õpi-
laskonna ja „Tuleviku
Radade“ vahel muutuks
senisest veelgi tugevu-
maks ning et „Tuleviku
Rajad“ kujuneks kogu
Eesti mõtleva ja haritud
noorsoo ühiseks vääri-
kaks häälekandjaks!*

Toimetus

MÕTTED

(KILLUD)

TUNNED, et mõttedki on kuidagi käärus, kirjutatud nagu kurssiivis, olles valmis igaks reageerimisvõimaluseks, igaks võimalikuks tujuks, uueks otsustuseks või mõttemuutuseks.

RASKUD ühepäevamõtetest ja tunned, et suur osa meie kindlusest on muretute päevade kindlus, usk ning lootus, et elu meid oma mõnekordses kentsakas tujus äkki lumepallidega loopima ei hakka.

MUUTUD niiviisi vastu tahtmist paindujaks, kombineerijaks, olesklejaks ilma seesmise veendeta, inimeseks, kes südameverega kirjutab tühisusi ja millestki ei satu õigesse vaimustusse. Kannad seda erutust päevast päeva peagu märkamata endaga kaasas nagu sõdur piiki, mille otsa võid langeda ükskord ise. Petad kõigepealt ise end ja need petmised kujundavad sinu tõelise iseloomu — tahteta, sihita, suunata ning aluseta optimismi.

TAHAD kiinduda, tuimuda, surra kartuseta, et keegi võiks sind kunagi reeta. Missugune tore tundmus ja kõikide teiste tundmuste ema, elamisrahu, seesmise uhkuse ning julguse alus — kindlus! Missugune hüljav patent kõikide õnnetuste ja ohtude vastu. Ükskõik, mis ka ei saabuks — meie rõõm naeraks ta välja!

TEAD, et õnn seisneb ainuüksi andmises, andmises ilma reservatsioonideta. „Mida sa enda tarvis hoiad, selle kaotad; mille sa aga ära annad, selle hoiad sa endale“, ütleb vana tark Axel Munthe. Tarvis vaid õnn tuua taevast maa peale. Ta ei istugi nii sageli seal pilverünkal, kui vahest arvame. Tihti kanname teda ise kättpidi läbi tänavate ilma märkamata, et tema saadab meid.

ELU nõuab ennekõike suurt sisustamisoskust, et olla midagi suurt ja erakordset. Lihtselt päevast-päeva töötada, süüa, juua, magada, lõbutseda ja vegeteeruda, ilma omamata ideid ning eesmärke — see elu pole vahest elamisväärnegi.

PÕHIMÕTTED peavad olema suuremad kui elu. Kui nad oleksid saavutatavad, siis kaotaks elu varsti suure osa oma veeflevusest. See pärast jooksemegi vahest mõne pealtnäha tühise asja järel, hoiame sellest kramplikult kinni ega lase lahti, kuna kardame kaotada oma nii armsaks saanud põhimõtteid. Ja ainult sel viisil küpseb kangekaelsete iseloomude juures tõeks, et inimese elu ei mõjusta üksikud sündmused tema elus, vaid eesmärk, mille poole ta püüab.

INIMESED on tavaliselt palju paremad, kui me seda igapäevette kujutame. Halvimastki südametunnistusest võib leida teinekord kahet-

suselaine, mille momendikindlus ja hetkelise tahte puhtus kõlbaksid eeskujuks. Kuid inimesed näivad jagunevat kahte klassi: ühed, kes mõtlevad, soovivad, mõnest pealtnäha ilusast ja kergest ideest otsekohe vaimustuvad, nüisugused, kes igast mõttest kinni haaravad, kuid ometi ühtki neist mõtetest lõplikult läbi viia ei suuda. Teise klassi kuuluvad need, kellele ideed ja põhimõtted on selleks elavaks vahetusrahaks, mida nad ellu sattudes otsekohe realiseerima hakkavad. Püsivusega. See on raske ala ja võibolla isegi sama raske kui ujuda vastu voolu, kuid tulemused peaksid väärima pingutusi.

MOODNE hüpoteetiline generatsioonideõpetus kurdab, et need noored, kes on sündinud sõja ajal ja mõned aastad pärast seda, kes oma väikeste peade või kuulmenahkadega on pidanud tajuma kahurikärgatusi või trummipõrinat, olevat määratud paratamatult hävimisele. Meie oleme siis selle, ristiga laubal, uue lõbutseva ja ühepäevarõõmusid nautiva generatsiooni viies või kuues lend? Võibolla avaldubki siin üks tänapäeva noorte oletatava vaimse mõõnaaja põhjusi. Kuid võiksime vastata Oscar Wilde'i sõnadega, et kuigi me lebame maas, vaatavaid mõned meist siiski t ä h t e d e p o o l e!

TALV puudutab meid oma käega. Eemal põristab kusagil jälle sõjavanker ja uued generatsioonid võivad arvatavasti tulevikus pead murda oma vaimse ebaõnnestumise pärast. Ent indiviid on neist hädaohtudest niikaua vaba, kui tal endal jätkub tahet oma elu ning tegude üle järelemõtlemiseks. Talvised õhtud on pikad ja aeglased, otsegu loodud mediteerimiseks ja hommikuti on teed jällegi värskelt lumised, olgugi et see on õrn nagu tüll ja valge nagu oleks keegi piimatanud varahommikuse maa.

»KULDNE KESKTEE«

VÕTSIN „kuldse kesktee“ oma kirjutuse aineks, tõtt ütelda, lihtselt seepärast, et tahtsin näha, milliseks mu mõttekäik kujuneb ja missugusele seisukohale ma lõpuks jõuan. Sest — „inimene, kui ta veel on iseendaga üks, ei vaja mingit põhimõtet ega seisukohta,“ ütleb Friedebert Tuglas, „need on tal nagu mingid pidurõivad üll ainult seltskondlikel koosviibimistel.“

Ja see kirjutus ei tahagi olla muud, kui mõtete-mäng, võib-olla väike ja tagasihoidlik improvisatsioon.

„Kuldse kesktee“ mõiste üle järele mõteldes avastasin, et mul õieti puudub selle mõiste definitsioon, et ma oma mõtteis pole kunagi arvestanud tema olemasolu, et ma pole iialgi, nagu vanasõna soovitab, valinud kuldset kesktee, vähemalt teadlikult mitte.

Pean esijoonese selgusele jõudma, mida tähendab „kuldne kesktee“?

Kui keegi inimene mingi alaga rohkem tegeleb, midagi rohkem harrastab kui tema kaasainimesed, ja kui need kaasainimesed sellele tegevusele, sellele kalduvusele kaasa ei tunne, teiste sõnadega — temast aru ei saa, siis nad ütlevad, et ta liialdab. Kui sama inimene pärast seda ka veel oma kaasainimeste tegevusele kaasa ei tunne, nende huvialad teda külmaks jätaavad, kui ta ühe sõnaga nende igapäevasest elust osa ei võta, siis üteldakse, et ta on ühekülgne ja soovitatakse talle „kuldset kesktee“, s. t., ta võib küll oma lemmikala harrastada, kuid ainult teatava piirini, ja peab selle juures teiste elu-avaldustest osa võtma. „Kuldne kesktee“ nõuab teatavat aktiivsust ja teatavat mõõdukust, peamiselt just mõõdukust. Aga kuidas on võimalik kindlaks määrata, mis on liialdamine, mis mitte ja kui laiad piirid on mõõdukusel?

Jõuame punktini, kus arvamused risti vastuollu satuvad.

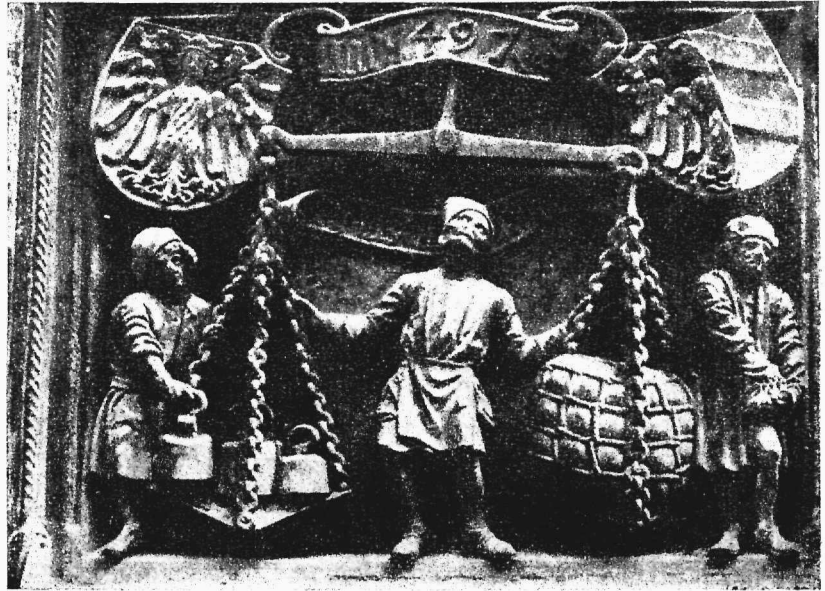
Tean üht õpilast, kes kogu kooliaja jooksul ei õppimisest ega hinnetest palju ei hoolinud, peaasi, et järgmisse klassi sai. Korraga, keskkooli viimases klassis, sündis temaga muudatus: ta sai aru, kui vähe tal oli teadmisi, ning temas ärkas auahnus paremaid hindeid saada. Ta hakkas hoolikalt õppima ja et ta teadmistes tõepoolest palju lünki oli, siis tuli tal põhjalikult järele õppida. Ta sõbrad, kes teda pärast lõunat jalutama kutsusid, imestusid tema keeldumisest ja nimetasid tema õppimist liialduseks, ühtlasi mitte unustades talle soovitada „kuldset kesktee“. Aga mainitud õpilane nägi oma „kuldset kesktee“ just nimelt hoolsas õppimises: ta oli mitu aastat laiselnud ja nüüd tuli seda ta sa teha. Sel juhul tasakaalustas üks liialdus teist.

Ja kas ei peitu „kuldse kesktee“ sügavaim mõte just selles, et inimene säilitagu oma seesmist tasakaalu?

Seda väidet edasi arendades jõuame aga punktini, kus tuleb kahelda „kuldse kesktee“ väärtuses.

Kui sama õpilane, olles oma auahnust ja südametunnistust rahuldanud ning ühtlasi korralikuks õpilaseks muutunud, nüüd edaspidigi mööda seda paljukiidetud teed käib, mõõdukalt õpib ja niisama mõõdukalt lõbutseb, siis on tema teadmised edaspidi kaunistatud, kogu tema isiksus kujuneks vaid läägeks, mõõdukaks. Ta ei saavutaks midagi ega oleks ka ise midagi erilist.

Ainult kogu jõuga millegi poole püüdes, oma mõtete raskuspunkti kindlale sihile suunates, ainult niiviisi näime saavutatavat midagi suurt. Kui inimene ennast killustab, „seda“ natuke teab ja „teist“ veidi harrastab, siis ei näi jõudvat ta siiski kaugele.

Kõik kuulsad suurvaimud on ennast sajabrotsendiliselt pühendanud oma tööle, püüdes maksimumi saavutada ja ühtlasi maksimumi mitte tunnustades, oma võimete piire üha avardades. Need suured ei tundnud „kuldset keskteed“, nad ei hoolinud sellest, mis näis neile oma loomingus, oma töös kõrvalisena, takistavana, vaid keskendasid ennast ainult ühele alale — äärmuseni, sest neil polnud m u u d teed. Oleksid nad käinud mööda „kuldset keskteed“, meie ei tunneks neid tänapäeval ja nende saavutused oleksid jäänud olemata.

Kui juba, siis juba! Mida teeme, seda ka innuga, kogu vaimustusega. Siis edeneb töö ja kannab vilja. Ja kui lõbutsemegi, siis samuti kogu südamega, kogu olemisega. Ei mingit keskteed! Siis haarame elu kogu ta sügavusega, kõige selle suurepärase ja iluga, mida tal meile pakkuda on!

Sügavale tungides teadustesse, mitte ainult pealiskaudselt nendega tegeldes, õpime austama ja hindama inimese mõistust. Kui süveneme mõtte- ja hingeteadusesse, avanevad meie ees sügavad kuristikud, peagu ületamatud inimese mõistuse poolt.

Inimene, kes käib mööda „kuldset keskteed“, ei võitle iialgi nii meeletult paratamatusega, pole iialgi niisuguseis ahastusis, ei kannata nii sügavalt igavest maailmavalu kui see, kes on laskunud oma hinge sügavaimasse soppidesse, kes pole tagasi pörganud ka äärmuseni viivaist mõtiskeludest.

Inimene, kes käib mööda „kuldset keskteed“, pole iialgi mõne kunstiteosega, mõne helindiga nii ühte sulanud, et see teda üle viiks ähvardavaist kuristikust, mida mõistus ei suuda ületada, kuid milledest üle käib kunstide lend.

„Surmani õnnetu, taevani hõiskav“ — niisugune inimene tunneb elu kogu oma olemisega; tema on keset elu ja tunneb, kuidas see elu temas heliseb ja keeb, teda tõstab ning langetab. „Kuldne kesktee“ aga on elamine kinnipigistatud silmadega, kinnihoitud kõrvadega, lukustatud südame ja pimedada hingega. Seda tahaks vaevalt keegi. Kõige vähem küll noored.

Kuid — me ei saa kõiki inimesi ühesuguselt õnnelikuks teha; mis ühele on elu kõrgeim tipp, purustaks teise seesmise tasakaalu jäädavalt ning oma jõuetuses langeks ta, ühtlasi kaotades oma väärtuse, sest iga inimene evib suurt väärtust vaid siis, kui ta seisab oma õigel kohal.

Ja see ongi edu saladus: iga üks leiab oma õige tee.

VIIEKORDNE MAJA

Illustratsioonid: Teo Põdersoo, Tartu I Gümnn.

JUKU oli pisikene poisiratas, ümarmarguse naeratava näoga.

Igakord, kui ta tänaval jalutas, paelus ta tähelepanu teispoole tänavat seisev krunt, millel asus üksik tühi majalogu. See oli hurtsik, peagu midagi niisugust, millest kõneldakse muinasjuttudes; katuski oli viltu vajunud ning aknaklaasid aja jooksul purunenud.

Keegi selles majas ei elanud.

Juhtus siis nii, et väikesed poisijõnglased leidsid maja endale sobivaks kohtamiskohaks, kus hea mängida pimesikku ja peitust. Maja ukсед olid alati pärani; tundus, et see on nagu mingi noorte loss — nende maja. Nii palju oli kuulda kilkeid päeviti selle halli ning kokkuvajunud majalogu ümber.

Ja maja isegi nagu elustus nendest noortest sõpradest. Kui kevad tuli, võttis temagi uue ilme, ümbruski muutus roheliseks ja kuidagi kodusemaks. Samuti puhus pehme ning värske tuuleõhk ruumidest välja kopitushõngu ja päikese särades helkisid üksikud aknaisse jäänud klaasikillud nagu pärlid. Sel hetkel

oli vanal majal tõeline sarnasus muinasjutumajaga.

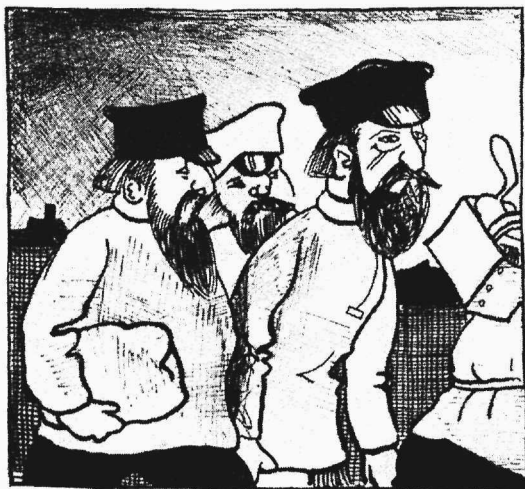
Nii ei osanud lapsed kujutledagi, et ilma selle majata võimalik oleks lõbusalt elada. Vähemalt poleks siis kusagil mängude jaoks olnud sobivat kohta, sest kogu ümbrus oli külvatud üle tavaliste agulimajadega.

Siis — ühel päeval, juhtus midagi erakordset. Parajasti, kui oldi ametis vana maja ukse ette lilleseemnete istutamisega, tulid linna poolt mehed ja suundusid majalogu poole. Nad vaatasid, arutasid, mõõtsid ja kõnelesid siis üksteisega lastele arusaamatult. Ja kui Juku järgmisel hommikul lilleseemneid kastma läks, leidis ta, et peenrad olid maha tallatud, üle vastvalmistatud lillepõllu oli aga tõmmatud nõör.

See ei võinud tähendada head. Ei juletud enam koguneda maja lähedale, vaadati teispoole tänavat. Vana majaga hakkas sündima imelikke asju.

Ega läinudki kaua, kui ühel hommikul ilmusid töölised, kirved, kangid ja labidad kaasas ning algas vana maja lammutamine.

See ei läinud siiski nii kergesti, kui arvati, sest vana materjal oli tuultes ning tormides kiviõvaks ja tompjaks muutunud. Töölised vandusid ja sülitasid pihku, üksikuid palke üksteisest lahti kangutades.

Kolme päevaga oli jõutud siiski nii kaugele, et võimatu oli ütelda, et sellel kohal on kunagi maja seisnud. Lauad ja palgid olid virnadena maas, neid veeti aegajalt hobustega eemale. Töölised rassisid juba vundamenti kallal, raiudes teravaotsaliste kirkadega lahti üksikuid kive.

Eemal, krundi vasakpoolses servas valmistati aga juba uut vundamendikraavi. Muld kogunes suurte kuhjadena kraavikaldaile, kuhu ta ka lebama jäeti. Päril imelik tundus, et seda paigalt ära ei veetud.

„Siia vana majalogu asemele tuleb nüüd uus ja suur — pilvelõhkuja,“ kuulis Juku ühel päeval poekaupmehelt, „päris hea, et sai vanast majarisust lahti. Lapsed pidid teises peagu eneste kondid murdma!“

Ah siis nii on lood. Ja seda on ka näha. Töölised muudkui loobivad mulda ning rassivad, käivad lõunati sama kaupmehe juures poes, ostavad pudeli piima, vorsti ja leiba ning söövad siis suurte ja isukate suutäitega. Egas muidu, aga ju neil siis ikkagi on kiire, et see lõunatund on nõnda lühikene. Sest juba algab jälle uus rähklemine ja paugutamine. Hobused koormatega sõidavad krundile. Vahest isegi tagasi tulles on

neil midagi peal — ikka veel jätkub vana majalogu jäätmeid.

Juku polnud veel hästi saanud tutvuda uue ehituse kavatsevate piiridega, kui juba tulid uued tööliselised — habemikud venelased; need olid vundamentide ja telliskivimüüride meistrid.

Kui ta õhtul isalt küsis, miks ikka venelased teevad müüri, aga mitte eestlased, vastas viimane ja naeris: „Eestlased oskavad küll müüri teha, aga nemad tahavad saada rohkem palka. Venelased teevad odavamini ja ajavad vähesemaga läbi.“

Siis seepärast venelased. Aga nende meestega pole Jukul ehituse juures midagi kõnelda. Nad ei oska ju eesti keeltki. Ühel päeval küsib aga siiski üks müüriõppur Juku, et kas poiss soovib ametit õppima tulla. Ning sulaselges eesti keeles. Jukul on nüüd hea meel, et töö juures on mees, kellega ka tema saab juttu ajada, ja nüüd otsib ta iga päev üles selle mehe ning saab viimaselt vajalikke näpunäiteid.

Ta teab nüüd, et lubjasegu valmistatakse liivast ja lubjast. Lupja aga kustutatakse enne segu valmistamist tunnides; need on siis täis keeva ja valget vett ning tuleb olla ettevaatlik ja hoida eemale. Muidu veel võib kogemata pritsida ja lubi läheb silma. Siis aga on asi üsna halb.

Töölised aga rahmeldavad hommikuvarasusest hilisõhtuni. Neil pole aega isegi puhkamiseks. Müürid seejuures tõusevad kohutava kiirusega ja on näha, et uus maja tuleb mitu korda pikema kui vana. „Kindlasti pilvelõhkuja,” arvab Juku.

Ehituse juures on nüüd palju eesti keelt kõnelevaid mehi. Vundamenditööd hakkavad varsti lõpule jõudma ning teiste tööde juure enam venelasi ei taheta. Seepärast hakkab ikka enam kuulma tuttavat kõnet ning juttu.

„Poiss, kuule, võta labidas pihku ja tule tööle,” ütleb ühel päeval sinise nokkmütsiga mees.

„Aga ma olen ju veel väike,” ütleb Juku. Ise mõtleb, et ei tea, kui kaua veel aega võtab, kui kord ka niiviisi mehe kombel töötada saab.”

„Mis sellest, et väike, aga tragi,” vastab seepeale mees ja naerab.

„Ära narri poissi,” ütleb sama töömee, kellega Juku ajas esimesena juttu, „aga poiss, tahad sa teenida viis senti, mine too mulle poest pudel piima!”

Juku muidugi läheb. Ja nii kujuneb tal välja kuidagi oma ala. Üks laseb tuua piima, teine leiba, kolmas karbi suitsu, isegi viinapoodi nurub mõni teda minema, aga sinna tema — Juku ei lähe. Ja kogub nii sendi siit, viis sealt, päevaseks taskurahaks. Laupäeviti on töölised aga helledemadki. Juhtub sageli, et tuleb mõni, kellele nädala sees osutatud teeneid, ja annab tervelt kakskümmend viis senti. Nii on Jukulgi ehituse juures oma väikene teenistus.

Vana maja unub ja tundub nii, nagu polekski enam tegemist millegi muuga, kui selle uue majamürakaga, sama ehitusega, mille kallal rahmeldavad nüüd sajad töökaed. Ühel öösel näeb aga Juku unes: „On laupäev. Ta on just tulnud tööliste juurest ning saanud kätte oma nädalase „palga”. Tal on peod täis peenraha: viie- kümne- ja kahekümne sendeid. Ta meel on hea, nagu rõõmus. Seal seisab aga uue maja vundamendi kohal vana majalogu, ta katkised aknad näivad inimese silmadena ja lahtine uks on talle suuks. Ja Juku näeb, et vana maja nutab. Ta silmist

langevad klaasikildude-taolised pisarad. Ka Juku saab äkki kurvaks. Ta viskab peost maha peenrahad ja jookseb vana maja lillepeenardeni: need on aga tallatud ja üle nende on tõmmatud nõör. Täpselt nii, nagu ehituse esimesel päeval. Jukul on nii kahju vanast majast, et ta lubab endas mitte kunagi enam minna uue maja juure, samuti tahab ta loobuda rahateenimisest, kui see kuidagi peaks kurvastama vana mängusõpra.”

Ärgates jookseb ta akna alla ja näeb, et ehituse juures on töö juba täies hoos. Teda isegi oodatakse. Tal on veidi valus ja häbi vana sõbra pärast, keda kõik näivad olevat unustanud, kuid isegi ema ütleb: „No Juku, kas sa täna pilvelõhkuja juure ei lähegi? Aga vaata ette, et sa ehituse juures endale häda ei tee!”

On nagu harjumuseks saanud juba see minek ja Juku jalutabki varsti ehituse juures edasi-tagasi, pärides üht ja teist, mille peale talle heatahtlikult vastatakse.

„Insener,” hüütakse teda juba kaugel. Selle nime all tunneb teda kogu tööliikond. Ja Jukul on niisugune tundmus, nagu oleks ta kuidagi seotud selle uue ehitusega. Midagi ei sünni siin ilma tema teadmata ning nägemata ja ta on päris rahul selle uue hüüdnimega „insener”. Isegi isa kodus hüüab teda ühel õhtul: „Inse-ner!” ja Jukule meeldibki see nimi.

„Poiss, sul kukub müts maha, kui üles vaatad,“ naerab ühel päeval poe-
mees. Juku aga veendub, et tal on
õigus. Alati, kui ta alt üles vaatab,
on mütsiga tegemist. See tahab kang-
gesti selja taha maha kukkuda. Nii
kõrge on uus maja.

„Ei tea, kas tuleb liftiga,“ küsib
Juku ühel õhtul jällegi isalt, sest
töölisi näeb ta nüüd vähe; need on
kõrgel ning käed-jalad on neil niikui-
nii tegemist täis.

„Küllap vist,“ arvab isa „egas nüüd
muidu. Neil palju raha käes. Küllap
panevad liftigi sisse.“

Kui Juku suvel kaks nädalat onu
juures maal on veetnud ja siis tagasi
linna tuleb, näeb ta, et uus majamü-
rakas on juba valmis: viimsedki
tellingud on ära võetud. Vanad töö-
lised on juba vallandatud ning läinud
— ei tea kuhu. Asemele on aga pal-
gatud uued. Neil uutel pole kirveid
ega labidaid, neil on värvitud püksid
jalas ja nad armastavad leotada
pintsleid, et need öö möödudes rabe-
daiks ei muutuks. Pilvelõhkuja juures
käib nüüd vahetpidamata vööpamine.
Aknaid klaasitakse, paigutatakse uksi
ette, ja juba augusti algul on uued
üürilised sees — need on üksik
pere-kond väikese välgepealise poi-

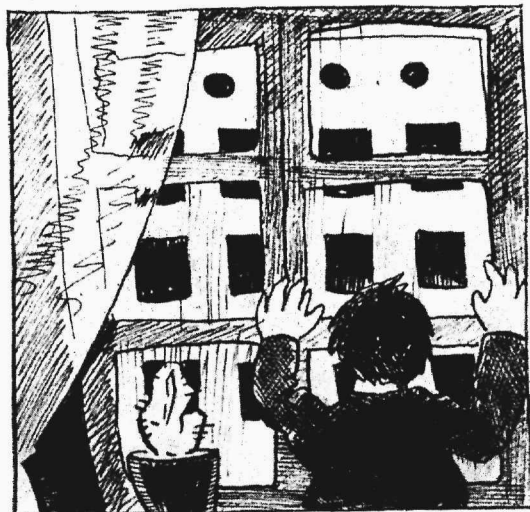
si-ga, kes hoiab rihma otsas suurt
hundikoera. Tulevad teisedki üüri-
lised. Nad on enamuses jõukad ini-
mesed, et jaksavad elada suures ja
moodses üürimajas.

Need inimesed ei tea ega tunne
selle maja endist eelkäijat, nad ei
tea ega tahagi teada, kuidas seda
maja on ehitatud, kes seda teinud ja
millist vaeva ning hoolt selle töö
kallal nähtud. Nad ainult tahavad
elada mugavas, suurte akendega ja
elektrivalgustusega majas. Isegi lift
on nende kasutada.

Juku sõidaks heameelega liftiga,
kuid ta ei julge enam läheneda
sellele majale. Kõik on muutunud
ja olukord pole enam kaugeltki
selline, nagu oli siis, kui ehitati alles
vundamenti. Raudbetoonist seinad
on nüüd uhked — nagu polekski
nad inimese kätetöö, ja vaatavad
ülalt alla väikesele „insenerile“.

Isegi kaupmees ja isa, kes nägid
maja ehitamist, ei räägi enam sellest.
„Seal elavad nüüd jõukad inime-
sed,“ ütleb ema, „enne vana maja-
logu oli meie laste mängupaigaks.“

Ja Juku tunneb, et ta süda nutab.
Nutab, nagu nuttis kord vana maja
inimese näoga: aknad olid silma-
deks ja uks suuks. Teispool tänavat
vaatab aga ähvardavalt ja uhkelt
viiekordne maja, just kui oodates
viletsate naabermajade lammutamist.

Ernst Lang
Väike-Maarja Progümn.

Taat

*Kündis kogu eluaja
mullapinda.
Kodu kauni nõnda rajas
siia randa.
Selle mehe rinda
ehib vaprustist
Tema tööd nüüd hindab
puusas tuikao pist.*

*

*Aeg on ajand oma vagu
taadi palge.
Piirab seda kortsurägu
habe valge.
See on jäänud märgiks
tema elutööst.
Kaasa surisärgi
toob üks hallaöö.*

Elle Vasemägi
Tartu Kommertskool

TUUL

Hõikab,
löikab,
tõuseb ja vaob,
siis kaob
taha tumeda metsa.

Kaevab,
vaevab,
tuhnib mullas ja põhus,
lööb kukerpalli õhus
ning yilistab käskivalt.

Hüppab,
lippab
üle lageda välja,
siis maandub lakas,
kust peremees haamriga välja ta ajab.

Tüdrukuke

Täna saabus linna
väike helejuus.

Mtles mulle „sina“,
näppu hoidis suus.

Läksid mõned päevad,
harjus väike kelm.

Tuli üsna ligi
laps kui lumehelb.

Köögis jooksis ringi
nagu pisi nirk.

Väike tüdrukuke,
hoolas ta ja oirk.

Legi nukul riideid,
valmis kleit ning kuub.

Igal pool oaidröömid!
Näpu võttis suust.

Õhtul väsin, voodis
puhkab väike silm.

Oota, kasvad suureks,
muret täis maailm!

Minu ELL

Oli mul kard väike neiu,
pävis äen ja hell.

Hüüdsin teda, hüüdsin teda
- minu väike Ell.

Oli õhetav ja ruuge
ega olnud must.

Ahvatelev punasuuke,
silm täis kavalust.

Ükskord, ükskord ammu juba
minu väike Ell
naeratelles kergelt lubas
mulle alla hell.

Aga kõik sai tuulde kistud,
- elu pole hell.

Üksinda nüüd nukvalt istub
väike vumal Ell.

Ootus

Maa on valge.
Päeva algel
roosatab vaid õrnalt lund.

Lind on vakka,
laulma'i hakka.
On veel varajane tund.

Puudel tummus
nagu lummus
lasub. Näevad alles und.

*

Tulin siia,
et taas viia
metsa taha täna sind.

Kärsik ootus,
kähklev lootus.
Ah! sest pakitsusel rind.

Lumel sajad
suusarajad -
need on viinud minust sind.

*

Milliseid teid
sulnis sa neid
oled läinud mööda lund?

Jälle armsalt
ükskord varmsalt
saabud, siis kui tuleb tund.

Maa on valge.
Kõik on valge,
valevat, ah, roosat lund!

JAAN KRASS

Kino

Kõikjal, kõikjal leidub mulle paik, kust
nagu laadamuusika naiivi lelu
ja kui läpsikkirgast primitiivi vaipa
vaatan-kuulan, tolle kirju elu
halba filmi
Ikka küsin: Miks need ruttajad ei taipa
Enim kuuldakse ju keset vaikust
Parimini nähakse just sulet silmi

Kas on tänapäeval meie noorsoo vaimsete huvide mõõnaaeg ja kui on: kuidas sellest üle saada?

Kahjuks pole toimetusel piiratud ruumi tõttu käesoleva ringkümismuse käsitlemisel võimalik avaldada kõiki saadud vastuseid. Peab nentima, et avaldamata jäänud vastuste üldilme on võrdlemisi sarnane ja et mõningaid juba avaldatud mõtteid meie noorsoo vaimsete huvide mõõnaaja põhjuste üle on korratud. Üldilme kõigil töödel aga on, — et meie noored ikkagi pöevad vaimset mõõnaaega.

Avaldame kaks alljärgnevat kirjutust viimastena õpilasvastuste sarjast ning anname järgmises nr.-is ruumi neile, kes on juba lõpetanud kooli või asuvad täiskasvanutena noorsooküsimustele lähedal.

Toimetus

Raul Merits

Prantsuse Lütseum

ASUDES analüüsima antud küsimust, tuleb eeldada, et vaadeldavaks objektiks on meie koolinoorsoo läbilõikeline esindaja.

Tõepoolest avastame, et midagi nagu oleks korrast ära meie noorsoo huvides — leiame, et vaimsete huvide mõõnaaeg on tõepoolest olemas. Noorsoo huvide fookuses asub sport, ülejäänud vaba aeg jaguneb kaardimängu, kerge ajaviitekirjanduse ja labaste tantsupidude vahel.

Kui keegi kahtleb vaimsete huvide mõõnaaja olemasolus, siis ta kas on lähtunud liig kitsast uurimuspiirkonnast ja on teinud üldisi järeldusi osalistest eeldustest või on tal ühekiilne arusaamine vaimsete huvide ulatuslikkusest.

Vaimsete huvide olemasolu ei tõestu veel väitega, et ollakse lugenud Tagore'it, Nietzsche't või Schopenhauer'it. Tavalisel koolinoorel puuduvad vajalikud eelteadmised säärase sügavamõttelise lektüüri interpreteerimiseks. Peaks ta aga siiski suutma süveneda nende suurvaimude mõttemaailma, siis leiab ta, et ta neid teadmisi kuidagi praktilisse ellu rakendada ei suuda.

Meie revolutsioonide ajastu noorus õppis tundma ajaloolist materialismi, irratsionalismi, natsionalismi ja aktivismi; ta mõistis rakendada neid põhimõtteid ka tegelikus elus. Noorust juhtis vabadusidee, püüid hävitada iganenud korda ja vabaneda võõrast valitsusest. Tänapäeva noorel näib aga puuduvat ideaal, mis koordineeriks tema mõtteviisi ja tegevust.

Ajalooa käib kaasas väärtuste ümberhindamine; rahvaste enesemääramisõiguse asemele on astunud brutaalne jõuprintsiip, demokraatia asemele diktaatuur. Ajaga muutub moraal, religioon ja kunst. Noorsugu on kui tundlik termoelement, mis registreerib eriti kujukalt ajastu mõttelaadi kõikumisi.

Meie isad elasid kangelasajastul, kus rahvad võitlesid vabaduse eest. Mida näeb tänapäeva noor? „Jõud õigustab tegusid“ on moraal. Hävivad õilsad põhimõtted: rahvaste enesemääramise õigus ja demokraatia.

Adolf Hitler kirjutab „Mein Kampf'is“, et maailma valitseb jõud ja selles võidavad brutalse tahte rahvad. Mussolini leiab, et vaid võitlus annab inimese tahtjõule suurima pinge ja õilistab inimest, seades teda küsimuse ette: kas elu või surm. Karl Marx, kommunismi isa, kirjutab „Kapitalis“, et ainult vägivaldne maailmarevolutsioon viib inimeskonda õnnele. Kuid ükski tänapäeva noor ei leia kindlasti, et mõni neist jõuprintsiibile toetuvast ideedest oleks temas pakitseva energia väljendamiseks kohane, sest noorsugu on alati armastanud vabadust, ega või õigustada ühtki teed, mis võtab inimeselt tema individuaalsuse.

Prægusel tehnilisel sajandil, kus teadlased iga päev hangivad looduselt saladusi, tekib igapäev paratamatult kahtlus kõikvõimsa Jumala olemasolus; kahtluseks põhjust annab ka praegune maailmapoliitika, sõjad, aause ja morali degenererumine. Noor on paratamatult sunnitud toetuma iseenesele ja sellest tingituna ongi ta iseteadev ja enesekindel. Kahjuks on tänapäeva noore elu niivõrd mugav, et ta ei leia põhjust seda iseteadvust küllaltki positiivselt kasutada. See iseteadvus kipub ennast seepärast koolis ja avalikus käitumises tihti avaldama negatiivselt vaimse distsipliini puuduses.

Aja moraalikriteeriumile vastavalt on noor põhiliselt relativist, skeptik ja iroonik ning püüab kõigele suhtuda üleolevalt. Ta ei näe mingit vaimset eesmärki, seetõttu tormab ta edasi, põgenedes arengut lämmatavate dogmade eest ja põlates vaimu, mis näib nii nõrgana ja kompromissitsevana praegusel jõupoliitika ajajärgul. Ja kuna ta ei armasta palju mediteerida, võib ta oma tõetsingutel kalduda vaimsesse anarhiasse. Oma vaimsetes püüetes näeb ta enese ümber ainult kõrgete kultuuride varemeid, traditsioone, millest keegi kinni ei pea. Teenides tulevikku, peab ta sammuma teed, mis ei näi kuhugi viivat. Vaimset nõrgema heidutatutena loobuvad otsingutest. Sellest tingituna esinebki blaseerunud sportlasõpilastüüp, kelle armsaimaks „spordiks“ on laveerida ühelt tantsupeolt teisele.

Noorsugu on väga dünaamiline. Midagi ei vihka ta nii, nagu enesega rahulolevat paigalseisu. Noorus ei rahuldu ainult saavutuse enesega, vaid tõelist õnne tunneb ta just selle taotlemisel. Kõige selgemalt väljendub see dünaamika sportimisel; siin leiab see positiivset rakendamist. Vaimses maailmas võistlevad ühekülgised ideoloogiad ja välismaailmas egoistlikud võimuhuvid. Selle järelalusena rakendub meie nooruse dünaamika siin peamiselt juba olemasoleva hävitamiseks ja kritiseerimiseks.

Vaimsete huvide langus on tingitud ka õppetöö eriti allakriipsutatud sunduslikkusest; õpilasel tekib teatav vastumeelsus kõige vastu, mis on seotud vaimse pingutusega. Õpilase isiklikkudele huvidele suhtutakse kui illegaalsetele, õppetöö raamidest väljavalgivatele asjadele. Peaks rohkem allakriipsutamist leidma õppetöö osa üldhariduses ja õpilase progressiivses enesearendamises.

Kõige muu juures tänapäeva noor armastab opereerida reaalsete asjadega. Tema silmis mõõduandvaks on ainult fakt. Ta tunnistab õigeks seda, mida silm näeb või käsi katsub. Sportimisel kroonib suursaavutusi ergutuskisa ja kaasõppurite õnnitlused. Kuid kas on mõtet nii madalate sihtide poole püüda? Ärgem unustagem, et kõik, mis konkreetne, on kaduv, ainult abstraktne on igavene. Vaimsed saavutused avaldavad palju suuremat mõju üldisesse evolutsiooni kui ükskõik milline sportlik maailmarekord.

Nagu eelnevast näeme, on meie noorsoo vaimsed huvid (nad on siiski olemas) degenereerunud ja elavad varjusurma spordifantoomi, üldise kõlbelise languse ja ajaloo paratamatuse all.

Nagu teada, omandab noorsugu oma mõttelaadi peamiselt kasvatuse kaudu. Järelikult peame ka siit vigu otsima. Meie noorsoo kasvatamisel on lähtunud põhimõttest, anda võimalikult palju materjali, mille noor õige põhjalikult läbi peab töötama; nii näiteks on meil ajalugu õppekavas kolmes (!) kontsentris. On õppureid, kes võivad vabalt tsiteerida Horatiust, Cicero ja Vergiliust, kes vuristavad peast ajaloolisi tõiku nagu leksikonist. Tegelikus elus nad ei oska sageli midagi peale hakata: need vanad antiikaja autoriteedid ei anna neile juhiseid käitumiseks meie ajastul.

Paiguti on vähe pööratud tähelepanu õpilase iseseisvale mõtlemisele, tema individuaalse mõttemaailma kujundamisele. Mõnes koolis suhtuvad õpetajad väga üleolevalt õpilaste väidetes, sageli tembeldatakse arenenumad ja vaidlusjulgemad naiivseteks või sunnitakse nad lihtsalt vaikima oma autoriteedi abil.

Noorus aga loobugu vaimsest mugavusest; ei pruugi karta vaimseid pingutusi, peagi muutuvad need naudinguiks. Ka loobugu noorus masinmuusikast ja kergest ajaviitekirjandusest. Häid kirjanikke lugedes loob noor endale mõttemaailma ja leiab võib-olla ideaali, mille eest võidelda ja mis õigustab tema pingutusi. Spordi kõrval olgu ka vaimsetel huvidel austamisväärne koht. Tõestagem, et on õige: „M e n s s a n a i n c o r p o r e s a n o“.

Nagu mainisin, on suurimaks põhjustajaks meie noorsoo vaimsete huvide mandumisel just ajastu vaimulaad. Siin on lahendus riigimeeste käes, kes oma kõrge positsiooni tõttu on igapäev teataval määral eeskujuks; iga faux-pas nende poolt, iga ebafair tegu on hoobiks noorte moraalsetele tõekspidamistele.

Noorsugu püüdku kõrgemale tõusta valitsevatest madalatest elupõhimõtetest, moraallagedusest, jõupoliitikast ja religioonipuudusest.

Lõpuks pidagem silmas, et meie riigi väike rahvaarv esitab igale kodanikule suuremaid nõudeid kui kusagil mujal; igaüks peab olema võimalikult mitmekülgne, ja mitmes suunas hästi arenenud, et võimalikult palju suuta teha meie isamaa heaks.

MEIS noortes niimatakse tänapäeval vaimseid huve ja meile heidetakse ette elu passiivset minnalaskmist ning aatelagedust. Ja kui me oleme päris avameelsed — mida muud on meil enestel ütelda selle kohta, kui et see ongi tõepoolest küsimus, millest oleks otse kuritegu vaikselt mööduda, kui meile meie noorte, meie rahva tuleviku vaimne pale on vähegi armas. Tõsise huvi ja tahtmisega peaks asutama tekkinud olukorra lähemale vaatlemisele, innu ja hoolega peaks sukeldutama kõigisse nähtustesse, et võimalikult palju avastada neid varjatumaidki põhjusi, mis loksutavad tänapäeva noori vaimse loiduse seisvas vees.

Kui me vaatame tänapäeva noori nii, nagu nad on, mitte nagu nad peaksid olema või nagu me neid meelsasti näeksime, siis ei saa me kõrvale põigelda tõiga eest, et noored elavad üle vaimset mõõnaaega. On huvitav jälgida kaasnoorte mõttekäike ja arutelusid sellesama probleemi üle; kuid üllatav on, et noorte eneste keskel jätkub sama probleemi juures ruumi lahkavaruusteks.

Toetudes puhtisiklikule tähelepanekule ja leides järeldusteks õigustust siit-sealt kaugemalt nopitud tähelepanekuist ning sellestki, et küsimus noorte vaimsest mõõnaajast on üles tõstetud, võib ütelda, et kui ei keelduta üldse mõtlemast, siis ei saa sinna midagi parata, et päev päeva kõrval kõneleb ise enese eest ja ainult seda, et tänapäeva noorte man tõepoolest on kängunud vaimsed huvid ja domineerib loidus, pealiskaudsus ning sageli isegi labasus. Ja kui me ütleme „tänapäeva noored“, siis me loomulikult mõtleme, et üldnähtuse ilme määrab enamus. On arusaadav, et meil on noori, kelle kohta ei käi need süüdistused ja kes võivad neist õigustatult solvudagi.

Aga tõelisusele, nii kurb kui ta ka on, tuleb vaadata otse silma, kui üldse tahetakse seal midagi parandada. Ei tohi emast ega teisi uimastada taavetsoovereliku idealismiga ja hüüda, et kõik on korras, ainult „edasi samas vaimus!“ Ometi tuleb meie suunas ja püüdlustes palju, palju parandada ja tervendada! Kas edasi samas vaimus, kus tuhandete noorte, sadae koolinoorte kohta on ainult pihutäis neid, kes oma töödes ja lõbustustes, oma rõõmus ja kurbuses on tõsiselt nooruslikud, tõeliselt noorustulised ning innustunud sukelduma maailma nähtavate ja nähtamatute varade küllusesse, et end otse kaotada nende keskele ja leida siis omaenese isiksuse tee! Kas edasi samas vaimus, kus sisukale kirjandusõhtule või referaadile tuleb kolmest-neljajastajast õpilasest ainult kümme-paarkümmend, kui kuulutusel ei seisa just märkust, et lõpuks on nn. seltskondlik osa, s. t. tants.

Vaimseis küsimusis tuntakse end võõrana, neist ei suudeta vaimustuda ja sõnavõttudel vaikitakse neist, sest teatav seisukohavõtmine eeldab sisemisi tagavarasid mõtlemise, lugemise ja elugi vaatlemise näol. Kõige juures ilmneb aga omapärane asjaolu, et sageli vaadatakse neile, kes vaimustatult kõnelevad heast raamatust, haaravast muusikast, kunstiväärtuslikust filmist, raamatu- või kunstinäitusest või ainult ilusast looduspildistki, nagu mingeile haletsetavaile raamatukoidele, „kõhnadele teadusejüngritele“, kes on ajast ja elust maha jäänud. Neile, kes hüüavad: „Milleks on lõbustused, noorus, kui peame matma selle tolmunud raamatuisse!“ võiks ütelda, et need, kes näevad raamatuis ainult „tolmunud raamatut“, tarvitsevad küll kõige vähem karta nende ükskõiki millist nõju meie noorusele, sest nad on tõeliselt raamatust väga kaugel. Ja milles väljendub siis noorusrõõm? Kas ainult sunduslikuna tunduvas töös, kõrvulukustavas möirgamises spordiväljakul, kambaviisi kisamises pimedail pargiteedel, tantsupõranäal ja igaval hetkel loetavas põnevusromaanis? Ei maksa olla pedantne neis küsimusis, kuid on kurb, kui see tahab olla ka kõik, milles väljendub inimese noorus.

Noored nagu kardavad, et vaimsed küsimused rõõvivad midagi nende vabadusest. Vastupidi, selle kaudu saavutame kauni ja igakülge vabaduse, millela noorus on tühi oma parimast ja väärtuslikust osast. Noorel inimesel peab olema oma mõtteid ja tõekspidamisi ning ta peab oskama neid toita suurtest mõttesalvedest. Noorel peab olema oma unistusi ja aateid ning julgust, tõsiselt rõõmsat ja heatujulist vaprust oma eluks ja usu säilitamiseks inimsusideesse, kuigi maailmas on jälle inimene aetud inimesele kallale.

Noor peab töötama innustunult, tublisti, rõõmsalt ja armastusega, aga selle kõrval peab ta ka tantsima jne. Kui on vaja, peab noor rõkkama rõõmust, mis on kindlasti sügavam kui vaid tantsusaali tuledest läidetud lõke, mis loidab küll kergesti kõrgele, kuid kustub veel kergemini iga ebameeldivuse ja raskuse ees.

On üles tõstetud küsimus ajapuudusest ja kõik haaravad sellest õhinal kinni. On tõsi, et õpilaste, eriti kümnaasiumiõpilaste töökoorem on tõesti suur, kuid kõike ei saa sellega vabandada. Ilmneb ju ikkagi asjaolu, et noored, kelles on sügav huvi vaimsete küsimuste vastu, saavad õppimise kõrvalt aega lugeda, külastada teatrit, kontserte, näitusi, tegutseda kooli õpilasringides, valmistada referaate, ettekandeid jne. Ja nad pole siiski „kõhnad teadusejüngrid“, vaid värsked, rõõmsad noored, kes leiavad aega nii tantsimiseks kui ka vaikseks enesesüvenemiseks. Enamik õpilasi on otsestest seltskondlikest töödest vabad, nende aeg on õppimise päralt. Häbenetagu ometi, kui siis „pole aega“ pühendada tunnikest üle mitme nädala peetavale kirjandusõhtule või referaadile, et seda ainult kuulamagi minna.

On täiesti eluvõõras kõnelda tänapäeva noortest nii, nagu leiäuks nende raamatukogudes entsüklopeediaid, sõnaraamatuid, luuletuskogusid, Nobel'i laureaate, Tagore'i Nietzsche, Schopenhauer'i, Dostojevski jt. töid. Õnneks leidub meil küll ka selliseid noori ja on lausa rõõm, kui leiad neist mõne. Kõiki neid raamatuid oma isiklikus raamatukogus omaäda on vahest iseasi ja mõnele ka suurima soovi puhul kättesaamatu. Aga ärge unustagem seda suurt hulka, enamust noori, kellest ju kõnelemegi. Milleks kõnelda siin Schopenhauerist, Dostojevskist jt., kui meie omagi kirjanduse tähtkujusid tuntakse vaid neis piires, nagu seda koolis nõutakse, ja sedagi pealiskaudselt ning puuduikult. Ei osata kirjandust millegagi siduda, ei elu ega endaga, ja teadmised sellest, kui need omandatakse, jäävad juurteta rippuma, sest tänapäeva noorte enamus on kaotanud õige seisukoha vaimseis küsimusis ja annab ise tunnistuse oma vaimsest pankrotist, kui ta ütleb: „Kui meil, noortel, poleks sporti, mis hoiaks meid siis ülal?“

Siit lähtubki üks tänapäeva noorte omaäda ja see on mingi tühjuses kobamine. Kui me juba oma noores värskuses vajame püstitoidjat, pealegi spordi näol, mis peab meist siis üldse saama? Ometi võib kindlasti uskuda, et tänapäeva noor pole halvem ega vaimulagedam kõigi aegade noortest. Temas on olemas kõik eeldused vaimseks arenemiseks ja süvenemiseks, aga kuidagi on ainult juhtunud, et see kõik on laskunud sügavale puhkeolekusse ja on kaetud loiduse tolmukorraga. Viimase peale on jäänud tublisti tühjust, kus sobiva koha leiab juhustlik pealiskaudsus.

Mis on selle kõige põhjuseks, sellele ei leita vist kuskilt konkreetset vastust. Meis on küpsemas alles esimesed meie eneste riigis sündinud kodanikud. Me kõneleme rahvaste psühholoogiast. Vahest võiks kübeigi alust olla arvamisel, et kui me vaatleme end rahvana, siis hulkade psühholoogiast lähtudes oleks eelmisele võitlevale ja raskuste kiuste ülesehitavale generatsioonile järgnev põlvkond tagasitõmbumine. Pealegi kui meie ümber on rahutus, sõjakeeris ning vägivald. Jääb üle vaid kindlasti loota, et meie noorte vaimne pöud on möödud ajanähtus ja meil enestel tuleb kõige rohkem teha selleks, et see mööduks ruttu. Kuid ärge ka vanemad pühendagu nii ohtralt tähelepanu vaid poegade lihastele ja võistelgu oma tütarde riietega. Ärgu lastagu noori sõnalasumata veeta tunde ainult jalgpalliväljal või isegi kaardimängul, vaid juhtutagu lastele soovitava ka raamatuid, referaatõhtuid, kirjandus-teaduslikke loenguid, teatrietendusi jne. Ärgu kardetagu selles suunas ühekiülgust, sest vaim on veel liiga hoolitsemata olukorras.

Ka skautlikud organisatsioonid, kuhu on koondunud nii rohkesti noori, peaksid evima rohkem vaimseid väärtusi taotlemaid eesmärke. Sõlmesidumise, lõksetegemise jne. kõrval peaks ikka rohkem ja rohkem tähelepanu pühendama vaimseile üritustele. Me võime küll kõnelda patriotismist, kuid me oleme halvad patrioodid, kui me jätame tähele panemata oma noorte vaimse ummiku ja unustame, mida meie väikesel rahval on kõige rohkem vaja, et sammuda koos teistega.

Tuleb aga ikka jälle rõhutada, et kõige rohkem teha on just noortel enestel. Asutagu teadlikule vaimuarendamisele, mitte sundkorras, vaid rõõmsa äratundmisega, et seda on vaja. Ja meie vaimselt süvenenumad noored ärge pöördugu üksindusse uhke žestiga, samuti ärge vaadatagu haletseva üleolekuga neile, kes kõige kiuste püüavad midagi teha vaimsete ürituste heaks. On vaja, et just need vaimselt edenenumad noored asuksid üksmeelsele tööle kõigi noorte kaasatõmbamiseks vaimse enesearendamise kaunisse kohustusse, et leiaksime oma sisuka nooruslikkuse, sest meie aeg näib panevat meid proovile.

ÕPETAJA JA ÕPILANE EESTI KIRJANDUSES

EESTI kirjanduses on vähe teoseid, mis käsitlevad õpetajate ja õpilaste elu. Õpetajast ja õpilasest on kirjutatud O. Lutsu noorsooraamatutes „Kevad“ I ja II, A. Kitzberg'i külajutus „Hennu veli“, A. H. Tammsaare romaanis „Tõde ja õigus“ II, E. Peterson-Särgava juttudes „Rahvaalgustaja“ ja „Elsa“, Ed. Vilde romaanis „Külmale maale“, A. Kivikase romaanis „Nimed marmortahvil“, H. Mäelo romaanis „Teras“ ja mujal üksikuid episoode. Mainitud teostes kirjeldatakse veneaegset koolielu, mille peategelastena esinevad õpetaja ja õpilased, kuna tänapäeva õpetajast kui ka õpilastest puudub ülevaade, ainult J. Parijõgi oma noorsoojutus „Teraspoiss“ annab osalise pildi tänapäeva algkooliõpetajate ja õpilaste elust.

Eesti kirjanikest vaatlleb esimesena õpilaste ja õpetajate elu A. Kitzberg oma külajutus „Hennu veli“, kus ta kirjeldab ärkamis-aegse külakooliõpetaja ja -õpilaste elu.

Juba hilisemast ajajärgust (umbes XIX ja XX sajandi vahetus) annab Oskar Luts kujukata ülevaate oma teostes „Kevad“ I ja II, samuti kõneleb autor kihelkonnakooliõpetajaist ja -õpilastest oma hilisemates mälestustekogudes.

Ligikaudu samasse ajajärku kuuluvana leiame gümnaasiumiõpetajate kui ka õpilaste elu käsitlust A. H. Tammsaare romaanis „Tõde ja õigus“ II.

Helmi Mäelo romaanis „Teras“ esinevad peategelastena Vabadussõjaaegsed õpetajad ja õpilased, kes juba taotleavad eestimeelset ja -keelset haridust.

Kui vaadelda õpetajat A. Kitzberg'i külajutus „Hennu veli“, siis ilmneb, et õpetaja on valvel õpilaste heaolu eest, tunneb ise kaasa õpilaste muredele. Kui mõni õpilane teeb midagi halba, siis noomib teda õpetaja ja on seejuures kurb, nagu oleks tema ise süüdi. Õpetaja püüab siin ka õpilastele selgeks teha, kui ta neid karistab, et ta teisisi ei või teha, mistõttu on kooliõpetaja õpilastele autoriteetseks isikuks.

Autor ei tungi õpetaja eraellu, kuid võib järeldada, et õpetaja pühendab vaba aja oma majapidamisele, eriti põllutööle.

Selle teose järgi võib õpetaja suurimaks teeneks pidada seda, et lapsed on hästi kasvatatud, nagu avaldub jõulupuu juures, kus vanemad jälgivad laste ettekandeid suurima rõõmuga, sest õpetaja on moodustanud õpilastest ühise pere, kus valitseb kord, puhtus ja sõbralikkus.

Õpilased elavad koolimajas. Õieti on õpilaste kasutuses ainult üks tuba, kus päeval õpitakse ja öösi magatakse. Koolituba on valgustatud kooliõpetaja enda valmis-

tatud küünaldega. Tunnis peavad õpilased ruumipuudusel püsti seisma, ainult osa saab istuda.

Õpilaste isetegevus avaldub selles, et neil on oma „ninamees“, kes kombineerib igasuguseid mängu juhatab lumesõda. Teisi õpilaste harrastusi kirjanik ei näita.

Oskar Luts oma noorsooraamatus „Kevad“ I ja II annab huvitava pildi omaaegsest koolielust. „Kevades“ I ja II leidub palju omapäraseid õpilastüüpe, kuna õpetajale ei pühenda autor niipalju tähelepanu.

Selles koolis on ainult kaks õpetajat: kõster ja kooliõpetaja Laur. Kõster ei ole autoriteetne isik, sest ta käitumine on eba-pedagoogiline. Ta jagab õpilastele tihti ihunuhtlust ja tihti saab karistada see, kes esimesena kätte juhtub. Kui kõster satub lastevanematega vastuollu, siis kannatavad selle all ka õpilased; näiteks Tali, kelle vanemad ei laenanud kõstrile raha, peab seepärast kannatama, kuna kõster pilkab Arnot, küsides, et kunas see jälle jooma läheb.

Hoopis teissugune on õpetaja Laur, kes tungib õpilaste hingeelule lähemale ning elab õpilaste tunnetele ja raskustele kaasa. Kunagi ei tee ta otsust enne, kui süütegu pole kindlaks tehtud. Õpetaja Laur võidab poolehoidu oma õiglusega. Nähes Arnot kurvana, kingib ta talle viiuli, et peletada noore kurbi mõtteid, hakates ise koguni Arnole viulilundne andma.

Hoopis värvirikka pildi annab Luts õpilastest ja nende huvidest.

Esilekerkiva tüübina esineb Toots, kes luiskab teistele igasuguseid lugusid, mida kõik põnevusega kuulavad. Kui keegi on haige, esineb Toots arstina. Kui Kiir haigestub pärast venna ristseid, kütab Toots talle sauna kuumaks tunni ajal, kui teised klassis õpivad, ja viib haige sauna. Kuid hiljem põgeneb Toots saunast Kiire riietega. Ometi tunnevad kõik Tootsi kui sõbralikku ja abivalmis poissi, kes teisi ainult teatava kire tõttu tüssab.

Tootsile vastandiks on Kuslap, kes on sauniku poeg, kuid kelles peitub palju eesti jonn. Kui Tali keelab tal matemaatika näitamise Imelikule, siis põgeneb Kuslap nurka, kus istub liikumatult; ta silmad vilguvad nagu kassil, kuid ta ei lausu sõnagi, enne kui Imelik hakkab talle midagi jutustama. Kui teised pilkavad Kuslapit, siis jälle ainult vilguvad ta silmad. Ja kui läheb kakluseks lahti, siis näitab Kuslap oma küünide ja hammaste väledust.

Kaunis omapärase tüübina esineb ka Kiir, kes otsib oma vennale ennekuulmatut nime: see ei tohi olla eesti nimi, sest see on liiga lihtne. Kirjanik pilkab siin kadaklast.

Keskaja kool

Eriti elava ülevaate annab kirjanik õpilaste elust nende ühiskorteris ja vaba aja veetmisest.

Ühiskorteri alla kuuluvad klassituba ja magamistuba. Muidugi on Toots ka siin teiste eestvedajaks. Mõnikord jutustab ta kalmistust õudseid lugusid, mis panevad kaasõpilased värisema, ja teinekord õhtul käib Toots kaasõpilasi akna tagant hirmutamaks. Kuid et alati Tootsi tembud sünnitavad kära, seepärast ei näe õpetaja ega köster Tootsi „heas valguses“. Pärast tunde peetakse tihti lumesõda, millest võtab osa isegi õpetaja Laur. Kuid tehakse veel hullemaidki tempe, näit. toob Toots revolvri kooli ja siis minnakse pärast tunde laskma, kuid laskmine lõpeb õnnetult, sest purustatakse sauna aken.

Väljaspool kooli harrastavad õpilased uisutamist ja õngitsemist. Neid vaimustab veel muusika; nii mängib Imelik kannelt ja Arno Tali õpib viiulimängu.

Isegi koolist eemale ulatuvad Tootsi tembud. Kui köster ristib Kiire venda, paneb Toots grammofooni mängima.

Õpilaste vahel esineb ka kiivust. Arno Tali armastab Teelet, kuid Imeliku ilmumisega pöörab Teele kõik oma tähelepanu Imelikule, kuna Arno omakorda kadeduse ja südamevalu tõttu keelab Kuslapil Imelikku aidata matemaatikas.

Laiaulatusliku ülevaate õpetajast ja õpilasest leiame A. H. Tammsaare romaanis „Tõde ja õigus“ II, mille sündmustik areneb vene ajal Mauruse eragümnaasiumis, s. o. ilmsete tunnuste järgi Hugo Treffneri eragümnaasiumis.

Peategelaseks õpetajatest on direktor

Maurus. Kõrvaltegelastena esinevad vene keele õpetaja Slopašev, matemaatikaõpetajad Kurlov ja Molotov, Koovi, Voitinski jt.

Maurus on umbes 50-aastane vanemasse generatsiooni kuuluv eesti haritlane, kes asutab eragümnaasiumi, et võimaldada eestlastele hariduse saamist. Kuid ta pole sugugi kindlameelne eestlane, kes püüaks õpilastesse sisendada oma rahvuse ja kodumaa armastust, mida eriti vaja oleks olnud noortel eesti haritlastel, vaid ta koguni surub maha lugupidamise emakeele vastu, üteldes, et emakeel on püha, mida tuleb tarvitada ainult keisri majasteidi armust peetavatel suurtel pühadel; ainult harva võib tarvitada emakeelt, sest peab austama ka riigikeelt. Sellest võime järeldada, et Maurus käib kõveraid teid mööda, et meeldida Vene valitsusvõimudele, samuti ka õpetajatele, kellest enamuse saanud venelased. Kui puruneb Schiller'i ja Goethe kuju, siis väidab Maurus Slopaševile ja Voitinskele, et ta olevat kavatsenud need kujud asendada vene kirjanikkude kujudega, kuid Slopašev olevat temast ette jõudnud. Maurus tahab näidata, et austab vene kirjandust, kuna midu valitseb koolis täielik saksa kultuur. Maurus valdab halvasti vene keelt. Oma ainukest tüdrit kasvatatakse tema meeles ja vaimus. Oma asutuse eest on ta nõus salgama kõik, sest tema asutuses ei õpi ainult eestlased, vaid ka venelased, sakslased, poolakad ja isegi inglased.

Raha mängib Mauruse juures suurt rolli. See peab olema ikka tema valduses. Kui Indrek tuleb kooli, võtab ta talt kõik raha. Mauruse koolis leiavad ruumi õppimiseks

kõik maksuvõimelised. Kel pole raha, need peavad talle teisiti kasulikud olema. Indrek õpib koolis peagu ilma rahata, mistõttu peab ta mitmesuguseid töid tegema, nagu lauda katma, portjee kohustusi täitma jne. Ta peab ka spiooni osa etendama, mida ta aga meelstasti ei tee. Nii olles rakendanud Indreku tööle, ei kannata Maurus ainelist kahju.

Suurimaks puuduseks Maurusel on see, et ta ei oska valida õpetajaid, kellele annab väga palju vabadust, kuid kui ta avastab midagi, mis teda ei rahulda, vallandab ta otseskohe õpetaja.

Maurus ei pane õpilaste vanusele ega rahvusele rõhku. Õpilasi Mauruse koolis võib viia edasi järgmisse klassi kuid ka samahästi aasta võrra tagasi.

Kui Maurus leiab õpilaste juures eksumusi, siis saadab ta nad koolist minema. Näit. peab Indrek kohe lahkuma pärast oma jumalasalgamise artikli avaldamist.

Mauruse eragümnaasiumi õpetajad on distsiplineerimatud õppejõud, kes on teistest koolidest eemaldatud. Nad on siiski teatava maailmavaatega ja on valmis oma vaadete pärast tülitsema ning vaidlema. Teiste iseloomustavate joonte hulgas kerkib nähtavale venelastele iseloomulik arutlemine.

Kui jälgida üksikuid õpetajaid tunnis, siis näeme, et enamasti kalduvad õpetajad ainst kõrvale või jälle nõuavad detaile. Usuõpetaja Vihalepp nõuab pühakirja tundmist sõna-sõnalt. Ta leiab, et inimesed on Kristuse sõjamehed, mispärast peab täitma käske täpselt. Usuõpetaja, kes pärast Vihaleppa tuleb, on vana ja armastab arutada küsimusi, mis üldse ei puutu usuõpetusse. Ta arutleb, kuidas mõni sõna pöördub või käändub. Nii mõõduvad tunnid, kuid jõuludeks pole üldse edasi jõutud, mistõttu õpetaja on nii lahke ja paneb kõigile viied.

Matemaatika-õpetajaks on Kurlov, kes kunagi ei kaldu asjast kõrvale. Kogu tunni on Kurlov matemaatika juures, kirjutades valemeid, millest poisid varsti tülpivad, sest see kestab nii kuni poolaasta lõpuni, siis alles hakkab õpetaja küsima. Kuid säärase õpetamise tulemuseks on, et keegi midagi ei tea, ja õpetaja on sunnitud kõigile panema ühed või nullid.

Hoopis erinev on teine matemaatik Molotov, kes on pealinnast välja saadetud. Molotov on noor, sirge ja pikk. Ta nimetab ennast sotsialistiks ning õpilaste seltsimeheks. Kui Molotov küsib mõnda, kes ei oska, siis sõimab ta õpilase läbi. Ta ütleb, et kui Kurlov ütleb „siga“, siis ta sõimab, kuid kui tema räägib nii, siis ta väljendab puhast matemaatilist tött. Molotov tahab siiski, et õpilased edasi jõuaksid, seepärast kutsub ta neid enese juure koju, kus ta annab neile eratunde.

Vene keele õpetaja Slopašev satub valmistusse, kui ta seletab Puškin'it, nii et pisarad tulevad silma. Õpetaja on nii valmistatud oma kõnest, et ekstaasi kõrgeimal hetkel püsti seistes hakkab ta kätega vehklema. Kuid õpilased tülpivad kaufamast, hakates õpetajat kiusama väikese liikuva

olendiga, mis on nõoriga seatud haampalgi vahele. Õpetaja arvab algul, et näeb viirastust, kuid kui saab selle liikuva olendi kätte, vihastub ja kargab õpilastele kallale. Õpetaja Slopašev on täiesti distsiplineerimatu.

Nagu näha, kalduvad kõik õpetajad ainst kõrvale, või kes ei kaldu kõrvale, sellel puudub kindel õppemeetod, seetõttu ei või koolitöö anda kuigi suuri tulemusi.

Mis puutub õpetajate eraellu, siis tuleb ilmsiks, et nad kõik on suured alkohoolikud, eriti venelased. Siiski on mõnel õpetajal ka huvi teaduse vastu. Näiteks Timusk tahab igale taimele leida eestikeelset nime. Kosmograafia-õpetaja otsib 30 aastat taevast planeetide tagant, kuid ei leia siiski taevast ega ka Jumalat.

Meie ei saa kuigi kindlat muljet käesoleva sajandi vahetusel töötanud keskkooli õpetajast, sest need õpetajad, kes esinevad A. H. Tammsaare teoses, on mujalt koolidest välja tõrjutud ja seetõttu erandlikud.

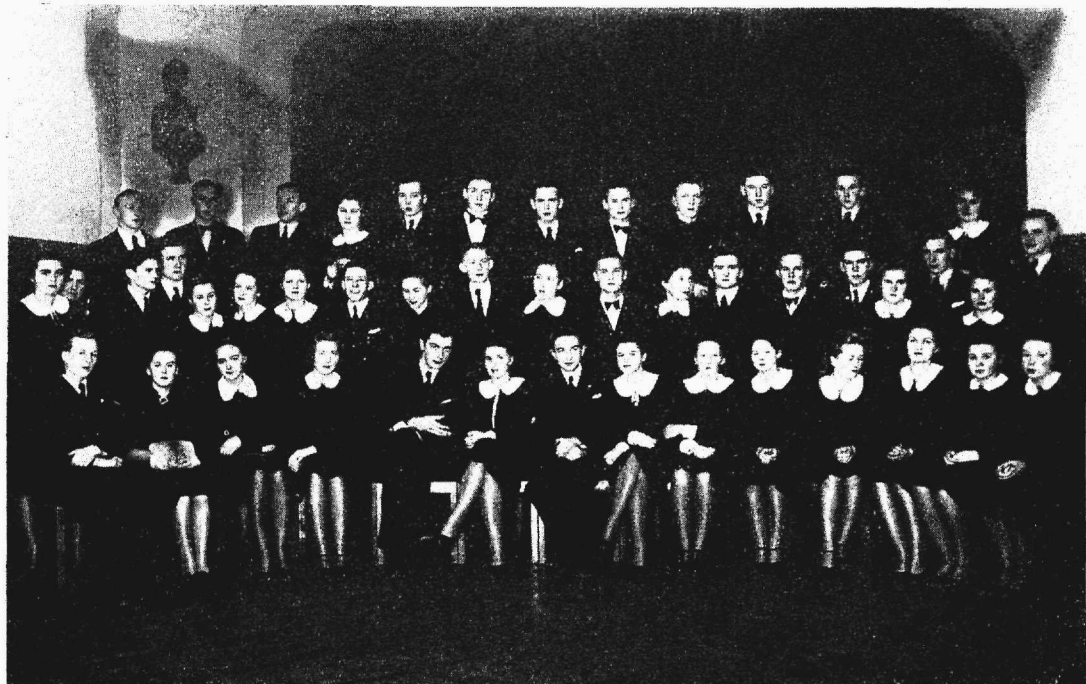
Siirdudes õpilaskonna juure, näeme, et see pole ühtlane ega kindlapiiriline, sest siin on mitmes vanuses, samuti ka mitmest rahvusest ja rahvakihtidest õpilasi.

Õpilastest esineb peategelasena Indrek Paas, kes on maalt pärit ja õpib oma sise-misel ajal ning veendumusel. Tal pole rohkem kui 50 rubla raha, kui algab õpinguid. Siin kajastub eesti vanema põlve okkiline haridusette.

Maurus hoolitseb Indreku eest kolm ja pool aastat, sest Indrek on aus, kuid tundelise ja õiglase iseloomuga noormees, kes ei saa kindlustada oma seisukohta, sest ta ei paindu võõrale mõjule. Noormees areneb kiiresti, tutvub linnaoludega, kuid siis tekib hingeline kriis, nimelt tutvub Indrek Mauruse tütre Ramildaga, keda hakkab armastama. Kui Ramilda läheb kopsuhaigena Saksa-maale sanatooriumi, siis palub Indrek Jumalat, et Ramilda saaks terveks. Teise hingelise kriisi põhjustab tütarlaps Mollit, kes elab kõrvalmajas ja kellega Indrek tutvub tema 9-aastasest õde külastades. Indrek tahaks Molliga abielluda, kuid neiu nõuab, et ta mees saaks kuus 150 rubla palka ja oleks lõunast õhtuni vaba. Indrek tahab valmistada kodukooliõpetaja kutsele, kuid kui selgub, et Mollit abiellub venelasega, siis ta katkestab õppimise. Ramilda surm lööb täies ti Indreku hingelise tasakaalu kõikuma. Ta kaotab usu Jumalasse, kes ei parandanud Ramildat, ning kirjutab Jumalat salgava artikli, mistõttu peab koolist lahkuma. Nii lahkubki Indrek koolist teadmise-ga, et seal ta poleks suutnud edasi töötada.

Nagu üteldud, on Indrek koolis tuntud ausa ja õiglase õpilasena, seepärast leiab ta poolehoidu eriti õpetajate keskel. Alati, kui midagi juhtub, siis härra Maurus palub seletust Indrekult, sest viimane on ta lemmik. Samuti püüavad teised õpetajad teada saada Indreku arvamist, sest ta on pikameelne ja tõsine.

Kui vaadata teisi õpilasi, siis selgub, et siin on õige erinevaid tüüpe. (Järgneb)

„Tuleviku Radade“ Tartu pere omavahelisel koosviibimisel 08. 12. 39.

Heino Ahven
Tartu Õpet. Seminar

Muljeid „Tuleviku Radade“ õhtust

KUNA läinud õppeaastal Tallinnas korraldatud „Tuleviku Radade“ tutvumisõhtu oli hästi õnnestunud, siis otsustati korraldada samasugune õhtu ka Tartus. Koosviibimine pidi toimuma meeleoluka kirjandusõhtuna Juhan Sütiste loomingu taustal.

8. dets. 1939. a. oli Tartu II Gümnn. saalis kaetud maitsekas laud kookide ja võileibadega, millede valmistamisel ja laua dekoreerimisel olid enim vaeva näinud TIIG-i tütarlapsed Lille Alariga eesotsas. Tõhusat abi pakkusid mainituile veel TÕS-i ja ENKS Tüt. Eragümnn. tütarlapsed.

Küünlavalgusega kaunistatud lauda asus umbes 60-liikmeline pere, külalised kaasa arvatud. Koosviibimise avas „Tuleviku Radade“ toimetaja R. Rebas lühikese sõnavõtuga. Eeskavalises osas esimesena TIG õpil. E. Kaitsa esitas menüü flöödisoolo. Sellele järgnes ENKS Tüt. Eragümnn. õpil. V. Saassiani hingestatud deklamatsioon „Must vanker“. TTG dopeltkvartett esitas kaks ilusat ungari rahvaviisi: „Laulab mu pisikene laululind“ ja „Tuuli kerge“. Eriti hea oli teine laul. TIG õpil. R. Künnapuu esitas hästitabatud žestide ja miimika saatel kaks J. Sütiste luuletust: „Rüblük“ ja „Vana türklane“. ENKS Tüt. Eragümnn. õpil. U. Kaärt laulis kaks rasket soololaulu; TTG õpil. E. Källak mängis klaveril Schubert-Liszt'i „Hommikserenaadi“. Järgnes õhtu parim pala — ENKS Tüt. Eragümnn. õpil. V. Skomorovska viiulisoolo: Beethooveni

„Menuett“, mis innustatud aplausi tõttu tuli kordamiseks.

See pala pühkis vähimagi kahtluse selle õhtu õnnestumise kohta. Tunti end mõnusasti teelaus ning koogid hakkasid leidma teed tulevikuradade laste maistavate huulte juure.

Õhtu sõnalist osa täiendas R. Varem a TIG-st J. Sütiste luuletusega „28. 12. 1929.“ Järgnes ENKS Tüt. Eragümnn. õpil. O. Dobrogorsky viimisteldud klaveriettekanne Debussy „Aiad vihma all“. TÕS õpil. A. Soosaar esitas luuletust „Ringkäik“ ja „Kurvale kaaslasele“. Sama kooli õpil. E. Mikkelisaare flöödisoolole järgnes väga huvitav ettekanne Kommertsgümnn. õpil. H. Täril't. Ettekande nimi oli „Kõrvevõlud“. Terava huumoriga kujutati selles kahe kaameli kohtumist ning lahkumist kõrves. Suure menüüga esitas samuti HTG õpil. A. Kõhv Mendelsohn'i „Kevadelaulu“. Sellele palale järgnesid TÕS instrumentaalkvarteti ettekanded. Tuli anda lisapalu.

Õhtule elati huviga kaasa ning koosviibimine lõppes kõikide rõõmums ja lakeerutusega. Vahepeal leiti aega pildistamisekski.

Lõppsõna ütles toimetaja R. Rebas, tänades esinejaid ja osavõtjaid õhtu hea kordamineku eest, ühtlasi avaldades lootust, et see õhtu ei jää Tartu koolinoortele viimaseks.

Koosviibimise-õhtuks oli ilmunud ka „Tuleviku Radade“ esiknumber, mis sai kõikide hellituste osaliseks. Lahkuti parimas ja ülevas meeleolus.

Tartu noorte kirjanduslik kohtus

F. M. Dostojevski romaani „Kuritöö ja karistus“
peategelase Rodion Raskolnikovi üle

1. DETS. 1939. a. algusega kell 17.00 toimus TIIG-i ruumes Tartu koolide õpilasingide humanitaar- ja kirjandusosakondade korraldusel kirjanduslik kohtus F. M. Dostojevski romaani „Kuritöö ja karistus“ peategelase Rodion Raskolnikovi üle.

Kirjandusliku kohtu mõtte algatajate sooviks oli selle laiaulatusliku ürituse kaudu elustada pärast kunagist elevust taas mõneks aastaks soikunud koostööd Tartu koolide õpilasingide vahel. Viimastel aastatel, kui koolide isetegevus piirdus peamiselt ainult oma õpilaste vaheliste kasinate referaat-õhtutega, ilmnis suur huvilangus vaimsete harrastuste suhtes. Käesoleval õppeaastal on kontakt Tartu koolide õpilasingide vahel olnud väga tihe ja isetegevus on tunduvalt elavnenu.

Kohtu korralduskoosolekuil, kust võtsid osa viie suurema kooli esindajad, kaaluti ka kohtu ainenähtude mõne üldprobleemi käsitlemise võimalust, kuid jäädi siiski kirjandusliku kohtu mõtte juure, sest üldprobleemidega tegeldakse küllalt edukalt ka vaidluse ja referaatõhtu. Teose valikul oli kõne all ka mitu algupärast teost, aga need jäeti kõrvale probleemide vähesuse tõttu, mis võinuksid muuta kohtu käigu ja poolte vaidlused loiuks. Lõpuks otsustati kohtu aineks võtta „Kuritöö ja karistus“ kui püsiva väärtusega probleemitihe üldinimlikke kannatusi kujutav inimsustundeid süvendav sotsiaalkriitiline teos.

Kohtu eesistujaks oli abiprokurör A. Paal, kaasistujateks R. Varema (TIG) ja F. Pärtelpoeg (Komm.-k.), sekretäriks A. Seitam (KK). Süüdistajatena kuulusid kohtusse M. Annus (KK) ja A. Kremer (HTG). Kaitsjateks olid M. Kuldvere (TIIG) ja I. Rebane (TIG.) Vande kohtu koosseisu kuulusid 11 õpilast mainitud koolidest ja ENKS Tüt. Eragümnaasiumist. Süüaluse osas esines E. Lall (TIG), Tunnistajaid oli kohtusse kutsutud 7, nendest täitsid oma osa hästi ning kuulajaskonda paeluvalt A. Põldvee (TIIG), U. Kaart (ENKS TEG) ja A. Valdes (TIG). Kohtueksperdiksi oli dr. E. Karu.

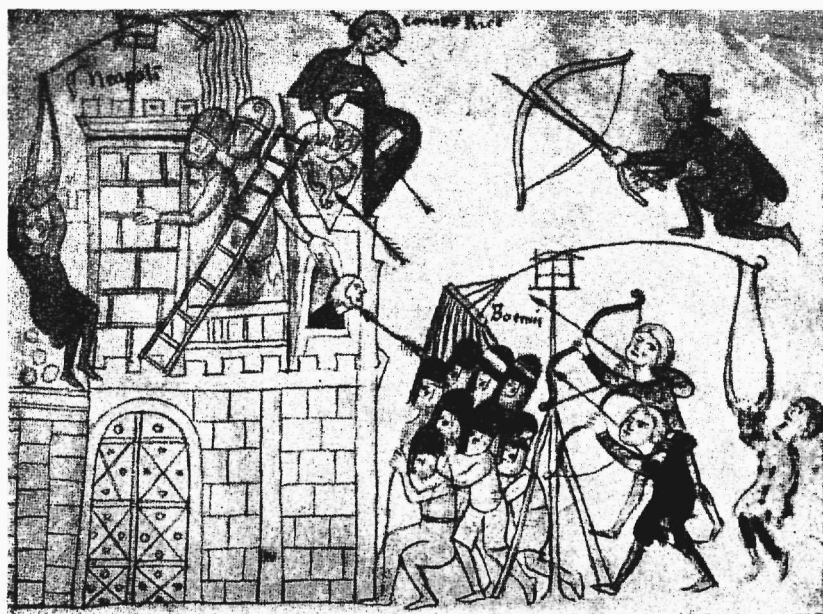
Enne kohtuprotsessi algust ENKS Tüt. Eragümna. õpilane Z. Kleiman andis lühikesse ja kompaktsesse ülevaate Dostojevski elust ja loomingust. Kohtu eesistuja selgitas avasõnas kirjandusliku kohtu mõistet ja eesmärgi, rõhutades seda, et see pole mingi „komejant“, vaid üks teose tutvustamise viise — ja nagu hiljem selgus — puhtkohtuliku „lavastuse“ seisukohalt. Seega —

et pääseda inimvaimu ja huvi kütkestavast „teatrist,“ tuli minna „kohtusse“.

Protsess vältas 3 tundi, millest lõviosa võttis endale tunnistajate ülekuulamine, mis osutus sellelaadse improviseeritud kohtu nõrgimaks osaks. Mõnedki tunnistajad osalesid ei olnud oma osas kindlad, esines kobamisi ja pause. Kohtu eesistuja, kes asus ülekuulamist ja kogu protsessi käiku juhtima, surus kogu asja, nagu juba oodata võis, liiga tavalise kohtu raamidesse. Enamik tunnistajatele esitatud küsimusi olid protsessi seisukohalt tähtsusetu ja asja üldist käiku edutuks muutvad. Pealegi toimus tunnistajate ülekuulamine liiga vaikselt, kohtu eesistuja „mälus“ mitmel korral tunnistajate seletused läbi, mitmete tunnistajate diktsioon jättis soovida ning kogu õhtu kaotas seetõttu kontakti erakordselt rohkearvulise kuulajaskonnaga. Protsessi jälgimine oli üldiselt väga väsitav ning pingutav ja kahandas tunduvalt huvi ka sisuka lõpposa vastu.

Pärast kaks tundi kestnud tunnistajate ülekuulamist kuulati ära süüdistus- ja kaitsesõnad. Süüdistajad toonitasid Raskolnikovi poolt toime pandud mõrva kui protokollitud fakti äärmist julmust ja õudust. Raskolnikovi iseloomustati kui loomalikult julma, uhket, isekat, arga, südametunnistusetu ja töötahteta inimest. Kaitsjad rõhutasid, et süüalusele tuleb läheneda kui inimesele, kes on vaimselt ja füüsiliselt palju kannatanud ja et kohtumõistmine peaks ennekõike tähenda

Kindluse ründamine
keskajal

dama süüaluse kui inimese inimlikku mõistmist, südametunnistusega arusaamist ja hindamist. Rõhutati R. närvilisust, haiglust, petumist oma unistuses, majanduslikku viletsust, miljöö räpasust ja omaste olukorda, mis kihutasid süüaluse mõrvale. Toodi esile R. ohvrimeelsust ja eneseuhkust, kerjusvaimu puudumist ning heldust. Pealegi juurdles R. kaua aega õigluse ja inimsuse mõiste kallal.

Süüdistajad nõudsid kaebealuse karistuseks tähtajata sunnitööd, kaitsjad karistust tingimisi.

Ajapuudusel jäid poolte vaidlused ära ja samas mõistis vandekohus R. süüdi ning kohus karistas teda 10-aastase sunnitööga ühes kõigi õiguste kaotamisega.

Seega kaotas kohus suure osa oma mõttest: kaotas lõpplahenduse inimsuse idee seisukohalt. Ametliku argumentatsiooniga ja puhtformaalsetest kohtuotsustest pole meil kahjuks põhjust puudust tunda. Ka vaidluste ärajäämine mõjus asjale halvavalt. Vaidlused võinuksid kujuneda väga elavaiks ja oleksid kindlasti ka kuulajaskonda kaasa haaranud oma tulisusega, mis peaks olema omane noorte vaidlusõhtutele. Nüüd aga jäid kasutamata ka need motiivid, mis tunnistajate ülekuulamisel esile toodi, pooltel puudus võimalus oma väiteid kaitsta, mistõttu nende töö kujunes pooltühjaks ja -mõttejaks. Protsessi juhtimine oli liiga kuiv ja kohtutraditsioonide kohane; kirjandusliku kohtu embleemiks ei võiks millalgi olla paragrahv ja protokoll ning nende täitmine kohtu eesmärgiks. Kirjanduslikku kohut tuleks enne kõike teadlikult l a v a s t a d a, mitte lihtsalt ä r a i s t u d a. Teose sündmustikku ja ideestikku saadi kuulajaskonnale tutvustada väga vähe, seetõttu paisus saali tagumises osas igavus aeg-ajalt omavaheliseks keskusteluks, mis raskendas protsessi jälgimist.

Kuigi noored olid rohkesti tööd teinud ja jõukohaselt püüdsid oma küllaltki rasket ülesannet täita, sumbus nende nooruslik tuli, mis tavaliselt võib puhkeda kiiretel reageerimistel vastuväidetele, veel enne kui see saanuks lõkkele lüüa.

Kohus kindlasti olnuks sisukam ja kuulajaskonnale enampakkuvam, kui raskuspunkt oleks täielikult langenud süüdistus- ja kaitsekõnedele. Laiema ulatuse ja huvitava käsitluse juures võinuks saada suure kuulamis- ja vaatamislustis kokku tulnud noored täieliku ülevaate romaani sündmustikust ja ideestikust. Tunnistajate ülekuulamine ja nüüdne „lõppmaraton“ suutis fakte meenutada ainult neile, kes ise olid teost lugenud.

Üheks huviäratamise viisiks kirjanduslike ja teatskondlike kohtu korraldamisel on ka suurema teatraalsuse taotlemine. Välise efekti loomiseks oleks võinud tegelasi ning kohtunikke lavale tuua vastavates kostüümid. Kahtlemata oleks siis korraldamisel tulnud lähtuda teistest seisukohtadest. „Teatri-tegemine“ olevat siiski kõne all olnud ka käsitledava kohtu korralduskoosolekutel. Siis oleks aga esinejate juures kõigele lisaks veel näitlemisoskus nõutav olnud.

Kuigi protsessist jäi esinejatele ja kuulajaskonnalegi teatav pettumustunne, näitas see laiaulatuslik üritus, et noortel on teotahet, algatusvõimet ja huvi. Nüüd aga ei puudu ka kogemused ja järgmine sellelaadiline ettevõtte kujuneb loodetavasti juba huvitavamaks, kuulajaskonda haaravamaks ja tõeliselt innustumisest kõnelevaks.

Ning võib-olla garanteerib just selle õhtu ebaõnnestumine, et samalaadseist tulevikuüritusist hoovub hoog, ind ja sädelev reageerimine, millise võime eksisteerimises meie noorte juures vist küll keegi ei kahtle.

Preili Jerusha Abbotti kiri pikakoivalisele isale härra Smith'ile

Jean Websteri raamatust „Pikakoivaline isa“

215, Fergusson Hall,
24. septembril

Kallile lahkele hooldajale, kes saadab orvu kooli!

SIIIN ma nüüd olen. Eile sõitsin neli tundi rongis. See on haruldane juhtum, üks ole? Ma pole kunagi varem reisinud.

Kool on suur, päris metsik koht ja ma eksin siin igal sammul. Kui tunnen end rohkem kodus, kirjutan sellest lähemalt, samuti ka tunnikavast. Täna on laupäeva õhtu ja õppetöö algab alles esmaspäeval. Käesolev kiri on tutvustamiseks.

Veider on kirjutada inimesele, keda sa ei tunne. Ja kirjutamine tundub mulle üldse naljakana, sest olen oma elus kirjutanud ainult kolm või neli kirja, sellepärast palun minu kirja mitte võtta eeskujuna.

Eile hommikul enne lahkumist oli mul tõsine jutuaajamine proua Lippettiga. Ta õpetas mind, kuidas käituda kuni elu lõpuni; eriti toonitas seda lahke härra suhtes, kes on mulle nii suureks abiks. Püüan olla väga aupaklik.

Aga kuidas võib osutada austust isikule, kes laseb end hüüda John Smithiks? Miks ei valinud Te isikupärasemat nime? Võin ju niisama hästi adresseerida kirju „Kallis Konks“ või „Kallis Rüdenagi“.

Olen mõelnud Teist sel suvel väga palju. Tundub, et pärast kõiki neid aastaid keegi tunneb su isiku vastu huvi, nagu oleksin leidnud enesele perekonna. Näib, nagu kuuluksin nüüd kellelegi — ja see on õige rahuldav tunne. Aga süiski, kui mõtlen Teile, on mu fantaasia väike — kujutlen teist ainult kolme järgmist omadust:

I Teie olete pika kasvuga;

II Teie olete rikas;

III Teie vihkate tütarlapsi.

Võiksin Teid hüüda kalliks härra Tütarlaste-vihkajaks, kuid see on pisut solvav minule. Või kallis härra Rikas-mehe, milline nimi oleks jälle solvav Teile, nagu oleks raha ainuke tähtis asi Teie suhtes. Pealegi on rikas olla ainult väline joon. Võib-olla pole Teie elu lõpuni rikas; palju tarku mehi hävivad. Aga pikk olete surmani. Nii otsustasin ristida Teid „Pikakoivaliseks Isaks“. Loodan, et Teie ei pahandu. See on ainult omavaheline lemmiknimi — sellest me proua Lippettile ei räägi, üks ole?

Kahe minuti pärast lööb kell kümme. Meie päev on kella kõlistamisega jaotatud osadesse: söömine, magamine ja töötamine käivad kella järele. See on väga elustav, tunnen end nagu tuletõrjehobune. Seal ta juba on. Tuled kustutada! Head ööd!

Jälgige, millise täpsusega allun määrustele (kodukorrale) — tänu John Grieri Maja treeningule.

Aupaklikult Teie

Jerusha Abbott.

P A H U P I D I M A A I L M

A. H. Tammsaare vastilmunud romaani
»PÖRGUPÕHJA UUS VANAPAGAN« puhul

PRAEGU rohkem kui ammugi varem kõnel-
dakse ja kirjutatakse kõikide mõistete ja
tõekspidamiste segiminekest ja otse pea
peale pööramisest. Segi on piir isegi hea ja
kurja vahel, kuigi päris selged pole need ja
muud piirid kunagi olnud. Ega siis muidu po-
leks nii palju võitlusi ja vaidlusi piiride pärast.

Ja A. H. Tammsaare toodangus pole see raamat ainus ega esimene, kus kõik mõisted ja piirid vägisi segi lähevad, nii et vaene lugeja alguses higistab, siis vihastub ja lõpuks, kui muud üle ei jää, hakkab mõtlema. Mõtlemine pole aga segastel aegadel kunagi hea olnud (me väitsime nüüdsama, et kõik ajad on olnud segased), seepärast kuuluvad sellised raamatud kas põletamisele või selgitamisele. Sakslased olevat oma „Fausti“ selgitamiseks kirjutanud terve raamatukogu. Tammsaare romaani salajama tuuma selgitab aga kirjastus oma reklaamis paari lausega. Nimelt on selle järgi romaani sisuks see, kuidas kriukamees suurkapitalist Kaval Ants ekspuuteerib vaest Vanapaganat, kuni sel silmad lahti lähevad ja nõrdimuses kõik, mis ette juhtub, maha põletab.

Nii et neile, kes sellega rahuldud ja raamatut ennast ei loe, on kõik selge ja nad võivad seltskonnas sellest väga asjatundlikult rääkida. Aga need, kes sellega ei rahuldu, vaid raamatu kätte võtavad ja lugema hakkavad, satuvad peagi suurde kaksipidimõllemisse. Nii hakkab inimene küsima, miks on muinasjutu sulasest saanud peremees ja ekspuuteerija, ja miks muinasjutu peremees end nii haledal kombel sulaseks ja orjaks mässib.

Mõni lugeja jääb raamatu lõpuni kahtlema, kas Põrgupõhja Jürka on tõepoolest Vanapagan või ei ole ja kas ta naine Lisefe tõesti läks surres otseteed põrgu. See kahtlus on arusaadav, sest meie teame päris selgesti, et põrgut ei ole, ja Jürka sarvemügarate kohta ei jõua ka Ameerika teadlased otsusele, et need oleksid kuidagi ebainimlikud. Ja kui meid ei aita ka Ameerika, kust peame meie siis veel abi otsima!

Tänapäeva inimesega on asi nähtavasti nii hull, et keegi ei üllatu tõsiselt, kui talle äkki sarved kasvaksid. Oleks koguni juures üks spordiala — peaga poksimine, ja õnnelik oleks

see rahvas või rass, kellele kasvaksid kõige kangemad sarved.

Ja siis ärkab meis kuri kahtlus, et Tammsaare on selles teoses terve maailma nuripidi pööranud, et näha, missugune ta siis on. Tõepoolest — terve see asi raamatus keerleb õndsaks-
saamise ümber, kuigi peategelane on Vanapagan. Nimelt tuleb Vanapagan maailma selleks, et õndsaks saada, aga siin inimesed teevad eluaeg imelikul kombel kõik selleks, et mitte õndsaks saada. Siis tahab Vanapagan küll kõigest hingest õndsaks saada, aga mitte taeva minna, ta tahab õndsaks saada, et sellega kõiki inimesi põrgu viia. Aga õpetaja ei usu teda, teistest rääkimata, nemad usuvad ainult abstraktseid mõisteid, mitte konkreetset Vanapaganat ega vist konkreetset inimestki.

Õpetaja pärib isegi Vanapaganalt, kus on taevas, ja sellest taipab Vanapagan, kui vähe inimesed tõepoolest teavad. Ometi ei tea ka Vanapagan midagi maailma asjust, isegi valetama peab ta alles õppima. Rääkimata hoopis väiksematest asjadest, nagu kodukaunistamine ainult väljast, karu- ja koerakultuur ja muud.

Aga meid panevad need asjad lõpuks mõtlema, et kas see maailm siin raamatus nii vastupidine ongi, nii tuffav tuleb ta ette. Paneb mõtlema üks ja teine asi ja lõpuks ka see, kas Vanapagan oma suure põletamisega sai õndsaks või mitte, ja kui sai, siis kas selle tõttu või sellest hoolimata.

Nii on see raamat, mille iga lehekülj täis paradokse ja pahupidi mõtteid. Hull peab see maailm ikka küll olema, milles elame. Ja väljapääsu pole, sest põletades põleme ise sisse.

Või siiski — siin tuleb Tammsaare oma lemmikidee juure — vahest viivad noored maailma ummikust välja. Ja seepärast on hinnatud iga noor hing, olgu see kas või Vanapagana enese noorim võsu, kelle kirikumehe naine korjab surnuaiast sirelipõõsa alt ja kannab koju. Ainult need noored ei pea mitte siiski kangesti õndsaks saada tahtma, nad peavad oskama ka mõelda.

Loodame siis, et noored saavad mõnegi mõtte sellest raamatust, kui nad sellest pahupidi padrikust hästi ettevaatlikult ning pikkamisi läbi lähevad ja vahetevahel puhkavad.

Teater

Tarmo Kard

Hugo Raudsepa „Vedelvorst“ „Vanemuises“

TUNNEME H. Raudsepa olude vaatlejana ja inimese pisinõrkuste kujutajana, kes oma tegelastele läheneb sooja rahvapärase huumoriga, riivates sageli terava pilkega ka päevasündmusi ja momendi aktuaalseid küsimusi. See teeb tema äga uue näidendi huvi ja mõnikord inimliku kahjuröömugagi jälgitavaks, kus autor jagab nükkeid avalikkudele pahedele. Kui aga käsitletud päevakajalised küsimused kaotavad oma aktuaalsuse, rauged ka huvi selliste lööknäidendite vastu, sest eluareenile kerkib aina uusi probleeme.

Näisugusest ka duvu seohust on vaba H. Raudsepa komöödia „Vedelvorst“.

Näidendi peategelane Näsnäruda peremees Kustav oma vedelas laiskuses on meie näitekirjanduse üks ilmekamaid ja lopsakamaid tüüpe. Tööd ta ei tee, sööb nii palju kui viitsib, kuhu maha vajjub, seal jääb varsti magama. Loomulikult ei tööta ka teenijad. Talus on kõik ligadi-logadi, harkader on maas keset õue, maja näib püsivat veel ainult halemeelsusest vedelvorstide vastu. Kiitvalt tuleb siinkohal mainida dekorator A. Lepikut, kes oli toonud Näsnärudaga lavale lopsaka realismi.

Kustav ei saa kaua rahus elada, sest ristiisa pärandab talle 3000 rubla ja see toob kaasa sekeldusi. Uudise tooja vöörmünder Ristmetsa Tanel, Kustavi sugulane, teatab, et testamendi tingimuse kohaselt saab Kustav raha alles siis, kui ta kolme aasta jooksul on abiellunud ja kui tal on ka noorperemees majas. Kustav on äga eluküsimusis hoopis taipamatu ja tohmakas, tema lesib rähklemise asemel parema meelega murul, imetleb „jumala lillekest“ ning poeb aegajalt jutu sekka oma mulla ja sõnniku lähedast „filosoofiat“. Lõpuks on siiski Kustavil „vahmül“ käes, loodetavasti 3000 rubla ka.

Kõrvalintriig areneb saarlasest sulase Joosepi ja teenija Maali vahel, kes aitavad üldist olukorda põnevamaks ja koomilisemaks muuta.

Vedelvorsti Kustavi osas esines tummustamisväärselt hästi A. Mälton, kes suutis pidurda oma mõnekordset ülemängimist, eriti müimikas. Temas oli tõesti lihtset nauditavat laiskusejoont ja liigmagamise väsimust.

Õhtu parima kuju andis aga A. Randidviir Ristmetsa Tanelina, kes oma kõnksus kätega oli täis vanatesamentlikku püha viha ja õiglusetunnet. Usutav ja karm kuju, kes tunneb jumalasõna nii põhjalikult, et oskab sellest ka oma huvides mööda hülida.

K. Aluoja lõi hea vembuka sulasetüübi, kes võtab elu lõbusalt ja „lillutab“ „suurel maal“ suviti ringi, lõpuks peab aga siiski Maali kosima, sest siin kavalus enam ei aita.

L. Laonid u Maali näis liialt äranutetud ja haletsemisväärse. Oma osa ta täitis.

A. Tamemet s Näsnäruda vanaperemaisena oskas päris emalikult ahastada ja sobis ansamblisse nagu E. Aumeregi karjapoisina. Viimane vahest kasvuldasa liiga suur.

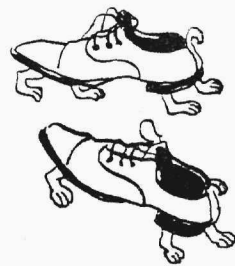
E. Vahur oskas võrgutada ja oli usutavaim seninähtud Tiimukujudest, kuigi just siin oli karta väljalangemist.

Üldmulje „Vedelvorstist“ jäi hea ja võib rahuga ütelda, et see on täsedamaid lavastusi käesoleval hooajal „Vanemuise“ teatris üldse.

Heino Rikand

Mõnda džässmuusikast

DŽÄSSMUUSIKA on kaasaja lõbukultuuri üks tähtsamaid esindajaid. Populaarseks saanud tantsu kaudu, mille lahutamatuks ja ergutavaks saatjaks ta on, omab ta kaasagees ühiskonnas, eriti noorte hulgas, suurt poolehujate ringi.

Džässmuusika olulisimaks eeltingimuseks ja nõudeks on kindel rütm, sest ilma rütmiga me ei saa kõneleda džässmuusikast. Seepärast tantsuorkestri koosseisus loetaksegi tähtsaimaks nn. rütmisektsiooni, mis koosneb klaverist, trummidest, kontrabassist ja gitarrist. Neist tähtsaimad on kaks esimest. Klaver annab rütmi ja harmoonia, kuna trummid täiendavad klaverit rütmi rõhutamisega. Kontrabass ja gitarr omakorda täiendavad eelnimetatuid.

Peale rütmi võime džässmuusikas eritella veel melodiat, harmooniat ja nn. svinge (vabu improvisatsioon antud teema piirides). Neid saavutatakse kahe järgneva sektsiooniga (tavaliselt tantsuorkester koosneb üldse kolmest sektsioonist). Neist — esimene on saksofonide sektsioon, mis koosneb enamikus kolmest saksofonist, millest tavaliselt kaks on alt- ja üks tenorsaksofon. Selle sektsiooni ülesandeks on meloodia mängimine ja ka saate mängimine sel juhul, kui viisi mängivad kolmandasse sektsiooni kuuluvad instrumendid.

Teised, nn. vaskpillide sektsiooni kuuluvad pillid on trompet(id) ja tromboon(id). Neid instrumente iseloomustab pisut terav ja läbitungiv heli, mistõttu nende pehmemendamiseks on hakatud tarvitama sordiinide abi. Sordiin summutab instrumendi kõla ja põhjustab ka helivärvi muutumist, millist omadust on hakatud edukalt kasutama kõlalise vahelduse saavutamiseks.

Peale eelnimetatud sektsioonide on tarvitusel veel viiulid, peamiselt meloodiarikkamate tantsude, nagu valsside, aeglaste valsside ja tangode esitamiseks. Viiulid meie oludes ei moodusta omaette sektsiooni (välismaal suuremates orkestrites aga praktiseeritakse seda), vaid nad dubleerivad tavaliselt vaskpillidega. Dubleerimine seisneb selles, et mõni orkestriliigie mängib vastavalt tantsu iseloomule ühel või teisel instrumendil. Samuti dubleerib tangode esitamisel bajaan mõnda instrumenti orkestrist.

Džässmuusika on n.ü. moodse aja laps. Ta põlvneb maailmasõja eelaastast, kuid oma suure populaarsuse võitis ta pärast sõjaaegsel „läbi põlenud närvide“ ajastul. Džässmuusika omapärasus, originaalsus ja efektsus vallutas kiiresti

üldsuse meeled ning tegi seega võimalikuks ta leviku ja populariseerumise. Sellest ajast peale on džässmuusika võidutšenud kõikjal lõbukultuuri avaldusis. Oma olemasolu jooksul on džässmuusika pidevalt arenenud — metsikust ja ohjeldamatust „neegrimuusikast“ on kujunenud soliinne ja esteetsuse nõuetele vastav tantsumuusika, mis ainult oma kiiretempolisemais ja temperamentsemis avaldusis kipub mõnikord „ülkäte“ minema.

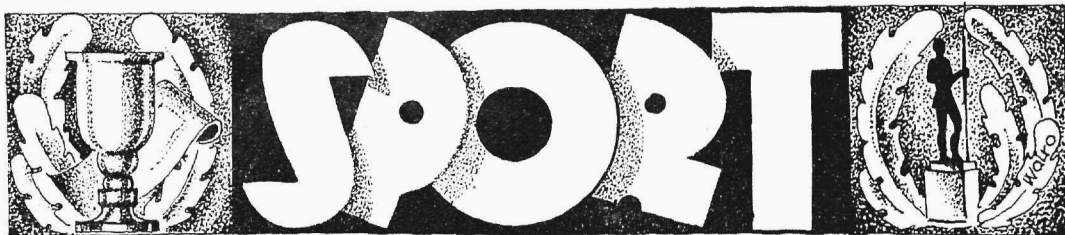
Kõigele sellele vaatamata pole sugugi vähe neid, kes džässmuusikasse halvustavalt ja alavääristavalt suhtuvad. Neile ringkondadele pole džässmuusika midagi muud, kui mingi helide kaos, mingi banaalne kriiskamine või arusaamatu vingumine, mis „korralikule inimesele ainult kõhuvalu tekitab“. Uhesõnaga — džässmuusikast „ei saada aru“. Vastavalt sellele ei peeta džässmuusikat üldse muusikaks kui niisuguseks, vaid mingiks muusikaliseks väärsunnituseks. Samuti omistatakse džässmuusikale igasuguseid pahesid seotuses kõrtsidega, kus džässmuusika ka ühe lõbustusvahendina teiste samasuguste kõrval teenib, ehkki küll kõige süütumana.

Noorte poolt on džässmuusika alati head suhtumist leidnud, võiks ütelda isegi, et enamik noori on džässmuusika innustunuid ja „fanaatilisimaid“ jüngreid. Peamiseks allikaks, mis võimaldavad noortele anduda rütmi ja meloodia võludele on tantsuõhtud. Ehkki tantsuõhtuid külastavate noorte otsene huvi on sihitud tantsule, langeb osa tähelepanu ka džässile. Selle osahuvi suurus oleneb tantsuorkestri mänguvõimest ja mängitavate palade populaarsusest. Nende ridade lugejad on kindlasti võinud tähele panna, et mõne lemmikpala helide kõlades rahvas „ei saa mitte vaiki olla“, s. t. hakatakse mängitavale palale kaasa laulma.

Peale tantsuõhtute ammutavad noored endisse džässmuusika helisid kino, raadio jms. kaudu.

Lõpuks võiks tähendada, et ehkki džässmuusika mõnele harjumatuks kõrvale tundub ebavaline ja metsik, ei viita see veel tema alaväärsusele, vaid ennem juba selle kõrva muusikalisel paindumatusel ja liigsele alalhoidlikkusele.

Džässmuusika oma temporikkuses ja kindlas rütmis kajastab endas tänapäeva masinajastut, kus võidutsevad tempo ja rütm. Ning see kajastus annab džässmuusikale, võiks ütelda, isegi iseseisva väärtuse, mida tulevikus kindlasti paremini ja hinnatavamalt mõistetakse kui praegu.

Ülo Tuulas

Tartu I Gümnn.

Koolinoorte sport minevikus ja praegu

Vastuväiteid „Kõllulise kirja“ puhul

SPORTLIK liikumine on aasta-aastalt ikka enam ja enam levinud. Ta on haaranud laiu rahvahulki, ta on tunnustatud tervis-hoidlikult seisukohalt tarvilikuks, ta on tunnustatud vajalikuks distsipliini arendamise ja kasvatamise seisukohalt; mõnel pool on isegi valitsusasutused võtnud selle juhtimise ja korraldamise enda kätte. Spordis võreldakse üksik-inimeste ja rahvaste võimeid ja otsustatakse selle järele rahvaste elujõu ning kehalise tubliduse üle.

Ka Eestis on sport laialt levinud ja näib võitvat üha suuremat populaarsust. Käesolevaga tahan vaid veidi puudutada Eesti koolinoorte ja spordi vahekorda.

Mõned aastad pärast omariikluse sündi, mil Eesti sportlikus elus oli nn. esimene tõusuperiood, vallutas sport ka koolinoorte meeled.

Õpilaste peres tekkis nimekaid sportlasi, kes pakkusid täiskasvanuile väarikat konkurentsi ja ulatusid isegi Eesti rekorditeni. Seda ajastut on korduvalt nimetatud koolinoorsoo spordi hiilgepäeviks.

Praegu kurdetakse sageli taga noid suurtulemusi, mida enam tänapäeval koolinoorte spordivõistlustel ei nähta; ollakse pahased direktoreile, kes tegevat noortele sportimisel takistusi jne.

Nagu paljudel muudel juhtudel, nii hädaldatakse siingi põhjusest. Ütlus, et „õppur-sport seisab praegu savist jalgadel“ on 100%-liselt väär. Õppur-spordi jalgealune on tänapäeval tugevam kui kunagi varem.

Nn. „õppur-spordi hiilgepäevil“ oli koolinoorte peres küll terve hulk silmapaistvalt häid sportlasi, kuid see ei taga veel seda, et tollal olnuks sama kõrge ka üldine koolinoorte sporditase. Samuti pole kurtija vaevaks võtnud mõelda sellele, mis sai neist koolinoorte „tähtedest“ pärast kooli lõpetamist, kui nad seda üldse suutsid. Vähesed neist suutsid end veel kuidagi mõneks aastaks hoida võistlusvõimelisena, kuid siis oldi paratamatult lõplikult läbi.

Toon näite: tolle aja koolinoorte kuulsaimad nimesid E. Labent loobus spordist 22-aastasena, Marks polnud ka palju vanem kui tema võimeid hakkasid kahanema.

Nende traagika on lihtne ja selge: olles liig

noore õppurina saavutanud hea vormi, hakkasid nad võistlema täiskasvanutega. Kuna nende siseelundid polnud aga veel jõudnud järele nende keha välisele tugevusele, siis paratamatult mõjusid liig sagedased ja pingutatavad võistlused organismile niivõrd halvavalt, et nende noorus-energia n. ü. „põles läbi“ ja nad pidid katkestama oma sportliku karjääri paremais sportlase-aastais. Tolleaegsed noored tõusid küll kiiresti vormi, püüsid selles aga veel vähest aega ja langesid siis veelgi kiiremini, ilma et oleksid iialgi saavutanud neid tulemusi, mida nad oleksid suutnud aeglasema vormi-tõusmise juures.

Teisiti on aga lugu meie noorte spordiliikumise-ga tänapäeval.

Nüüdisaja noortel on asjatundlik juhtkond, kes omaeegseid kurbi kogemusi arvestades oskab hoida ja juhtida noorte sporti õigel teel.

Kui „koolinoorte hiilgepäevade“ sport oli mõttetu rassimine, milles hävitati noorte tervist ja rahvusliku sporditaseme arenemisvõimelist tulevikku, siis tänapäeva „elujõu kaotanud õppur-spordiga“ kindlustatakse õpilasele tema vaimse arenemise kõrval ka tugev ja vastupidav tervis ja tehakse noorest elujõuline ning -tahteline kodanik, kes on võimeline andma püsivaid väärtusi nii kehalisel kui ka vaimsel alal.

Tänapäeval puuduvad koolinoorte spordi-peres küll üksikud hiilgevad tähed, kuid selle eest moodustavad jälle praegused koolinoored ühtlase sportlaspere, millesse ei teki lünka mõne sportiva õpilase kooli lõpetamisega, sest selles massis on igaüks võimeline asendama igaüht.

Seetõttu on ka praegused koolinoorte võistlused palju huvipakkumamad, kui nad olid aastat 5—6 tagasi. Tol ajal oli enam-vähem kindel, kes osavõtjaist tuleb võitjaks, kuid tänapäeval on selle ennustamine koolinoorte võistlusil peagu võimatu, sest võrdvõimelises võistluses eilne võit ei eelda veel tänast võitu. Seepärast on tänapäeval koolinoorte võistlused ka palju huvipakkumamad ja pinevamad, kui nad olid seda möödunud päevil.

Mis puutub sellesse, et tänapäeval koolid annavad võrdlemisi vähe suursportlasi ja et enamik neist tuleb alles üliloolist või tegelikust elust, siis see on täiesti loomulik ja isegi tervitav näht. Praegu arendatakse spordinoore võimeid

aeglaselt ja vastavalt vanusele ning organismi arenemisele. Tänapäeva noore arengutee on pikk ja põhjalik ning seetõttu saavutab ta oma tippvormi alles pärast gümnaasiumi lõpetamist, mil ta on siirdunud kas ülikooli või tegelikkusse ellu. Sellise pikaldase võimete väljaarendamisega noore keha harjub sportlike pingutustega põhjalikumalt, tema vastupanuvõime suureneb ja nii võib sportlane ka oma maksimaalsed võimed sagedamini välja panna, ilma et oleks vaja karta mingeid tervisehäireid.

Kui siiski tekivad koolinoorte peres sportlased, kes juba kooli ajal teistest oma võimetega üle ulatuvad, küündides meie paremiku hulka, siis on siin tegemist eriliste sporditalentidega, kes ka vähese treeningu juures arenevad kiiresti ning need võetakse treenerite ja spordiõpetajate täpsema järelevalve alla, nii et nad ei saaks oma võimeid mõtlematult „ära kulutada“. Sel viisil säilitatakse ka niisugused noored pikemaks ajaks võistlusvõimelistena.

Praeguse koolinoorte sportliku liikumise korralduse ja arendamise võimalustega tuleb täiel määral rahule jääda, sest meie ülesandeks on ainult koolinoorte kehaliste võimete arendamine ja Eesti sportlaskonnale väärika järelkasvu muretsimine. Ja selle ülesandega tuleb tänapäeva koolinoorte sportlik organisatsioon väga hästi toime. Jääb soovida ainult seda, et noortele võimaldatakse rohkem koolidevahelisi võistlusi, et pakkuda rohkem kogemuste hankimise võimalusi, sest üks kuni kaks koolidevahelist võistlust aastas kergejõustikus on siiski vähe. Selles suhtes paremad olud valitsevad käsipallis, millega tuleb täiel määral rahulduda.

Mis puutub hoosse ja spordivaimustusse, siis seda on küllalt. Võib-olla, et isegi rohkem, kui noil „hiilgepäevil“. Pealegi on praegune spordivaimustus ehtsem, kui varema-aegne. Seda nimelt selle poolest, et praegune vaimustus spordi vastu on välja kasvanud vajadusest viia oma kooli sport võimalikult laialdasele ja ühtlaselt kõrgele tasapinnale, sest vastasel korral ei suuda kool püsida naabritega võrdvõimelisena. Samuti on spordivaimustus praegu istutatud just nooremaisse õpilastesse, kes veel niipea ei lahku koolist; seega on saadud koolile spordiau hoidjate ja edasikandjate kaader.

Möödunud päevil põhjenes spordivaimustus aga egoistlikul kuulsusihal ja sportimisele tiivustajaks polnud mitte tahe hoida kooli spordi au, vaid üksikute tippmeeste kuulsus ja nimi. Misugused tagajärjed sellel püüdel võiksid olla, seda tollal ei arvestatud.

Tänapäeval on aga juhtide kaader teadlik sellistest ja ka teistest spordinoori ähvardavatest hädaohtudest ja seega osatakse neid ka vältida.

Sport peab riigile andma vaimselt arenenud, kehaliselt terveid, elurõõmsaid ja energilisi kodanikke. Kuna aga noor oma noorus-energia ja ülevoolava tegutsemistahtega enesele kergesti võib liiga teha, siis on koolijuhatajad paratamatult sunnitud piirama õpilaste sportimisvõimalusi, sest esijoonel on ju nemad vastutavad oma juhatuse all töötavate noorte kehalise ja vaimse arenemise eest.

Kokku võttes pean tähendama, et tänapäeval on koolinoorte sportlik liikumine rajatud tervele ja kindlalt korraldatud alusele, nii et väide, nagu oleksid õppurspordil s a v i s t j a l a d, on ekslik.

Ralf Parve

MUSTADE HEGEMOONIA

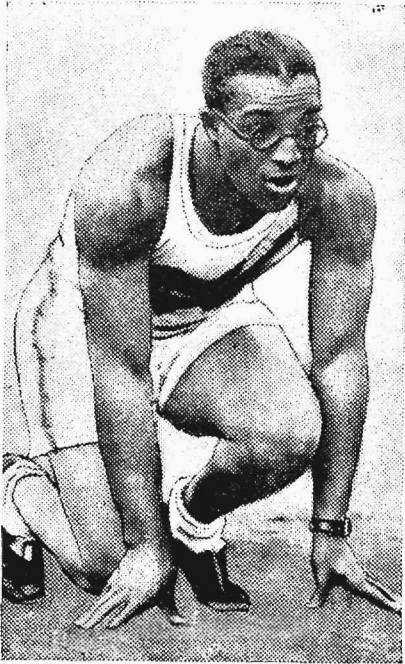

Jesse Owens

Millega on seletatav mustade hegemoonia lühijooksudes?

ME oleme kuulnud kõneldavat mustanahaliste hegemooniast spordis. Joe Louis, Jesse Owens, Cornelius Johnson, Eulase Peacock, Bill Watson, Joe Bartiste... — nii võib seda nimistut lakkamatult jätkata, kusjuures iga nime ümber on oma aukartust äratav oreool, mille on andnud fenomenalsed saavutused küll poksiringis, söerajal, samuti heite- ja tõukeringides. Neegritel on viimastel aastatel olnud suur sõna kaasa rääkida maailma spordielus. Nad on kuulsad tõstjad, poksijad, kõrgus- ja kaugushüppajad, heitjad-tõukajad, mailerid ning silmapaistvad sprinterid.

Eriti on märgata viimasel ajal neegrite ülevõimu haaramist viimase alal. Seni on 100 m kaetud kahe inimese poolt maailmas ajaga 10,2 — üks neist on neeger — Jesse Owens, teine valge — jänki Clyde Jeffries. Esimese nimel püsib 1936. a. saadik maailmarekord, kuna teine

Eddie Tolan

saavutas nimetatud tulemuse möödunud suvel kahel korral. Jeffries näitas küll ilusaid aegu, kuid pidi meistervõistlustel vastu võtma kaotuse... ja ei kelleltki muult, kui mustanahaliselt Ellerbeelt.

Millega seletada neegrite ilmselt ülevõimu lühimaajooksudes?

Kui Jesse Owens, õige nimega James Cleveland Owens 1936. a. Berliini olümpial võitis 100 m ja 200 m nii eel- ja vahe- kui ka lõppjooksud, tuli esikohale kaugushüppes ja jooksis kaasa Ühendriikide võidukas 4x100 m teatemeeskonnas, milline saavutas maailmarekordilise aja — 39,8, siis tähendati, et Owens on lihtsalt talent talentide hulgas. See seletus näib kõige enam paika pidavat, sest juba algkoolis õppides võis Jesse võistelda ja võita 5—6 alal korraga. Tema andekust tõendasid ka saavutused aladel, millede vastu ta üldse ei valmistanud ette, kuid sellest hoolimata saavutas rabavaid tulemusi. Nii ületas ta teivashüppes 4.13, kõrgushüppes 1.90 ja kattis mitmel korral 400 m ajaga alla 49 sek.

Fanaatilised spordifüsioloogid ei soostunud sellega, vaid hakkasid otsima sügavamaid põhjusi, millest tuleneb neegrite erakordne kiirus. Juba 1912. a. võimutse maailmas spordiplatside 100 m sirgteel neeger — H. P. Drew, kellele hilisemal ajal järgnesid V. Hubbard, E. Tolan, E. Peacock, R. Metcalfe ja lõpuks J. Owens, kelle jälgedes nüüd on hakanud kõndima uued mustanahalisel sõeraja „kummitused“ J. Ellerbe, H. Thompson, P. Walker ja B. Johnson. Neist viimane on kolmas nimi spordimaailmas, kes katnud 100 m ajaga 10,2, kuid see sündis ülemöödunud aastal tunduva tuule toetusel ja tavaliselt on tema ajaks ikkagi jäänud 10,4—10,5. „Spordiprofessorid“ on murd-

nud ohtrasti pead küsimuse üle: millega seletada neegrite erakordset kiirust?

Igasuguste uurimuste kõrval on leidnud kõige enam tunnustust saksa spordiariist dr. Waitzeri teooria, kuigi sellelegi on ohtrasti vastusõidijaid. Milles seisneb dr. Waitzeri teooria?

Ta juurdles pikemat aega küsimuse kallal: millega seletada neegrite üleolekut lühijooksudes. Lõpuks jõudis ta teoriani, milles seletati, et mustade üleolek jooksudes on tingitud nende keha anatoomilisest ehitusest. Waitzeri tõenduse järgi olevat nurk, mis moodustub puusa- ja reieluu vahel, mustadel palju suurem kui valgetel. Jooksul nende lihaste kokkutõmbumine ja sirgumine on neegrite juures äärmiselt ratsionaalne; iga neegri samm olevat keskmiselt kümme sentimeetrit pikem kui normaalsel valgel.

Tuntud prantsuse spordiajakirjanik Maurice Sallet küsitles nimetatud asjaolu selgitamiseks Berliini olümpia puhul isiklikult Jesse Owensit. Sealjuures ta palus usufeldaval olla täiesti siiras. Kui Jesse vastas, et ta on alati otsekohene, seletas ta ühtlasi kõikide teooriate kohta kokkuvõetult järgmist.

„Kui arvatakse, et on olemas mingi eriline „saladus“ treeningu juures, mida just otsest neegrite juures kasutatakse hea võistlusvormi saavutamiseks, siis on see väär arusaamine. Ainult palju tööd, see on kõik. Mis puutub dr. Waitzeri „nurgasse“ siis pole ma seda mõõtnud enda juures, kuid ma arvan, et selle härra teooria on veidi kunstlik. Tähtis on vaid väärtus, erivõimed nii valgete kui ka mustade juures. Endavalitsemine on väga tähtis, aga ka õnn mängib suurt osa. Võib-olla, et nelja aasta pärast, kui mustadele ei tule juure värsked jõude, võtavad valged jälle määramatuks ajaks juhtimise sõeradadel enda kätte...“

Teine teooria õpetab aga teisiti. Selle põhjal väidetakse, et loodus on andnud neegritele haruldaset pikad jalakõõlused, palju pikemad kui valgetel, nende reageerimisvõime olevat palju kiirem, mistõttu ka mustanahaline on suuteline arendama suuremat kiirust. See teooria võib olla enam paikapidav, kui arvestada seda, et E. Tolanil, E. Peacockil, R. Metcalfe'il ja J. Owensil on need kõõlused tõepoolest silmatorkavalt pikad.

Küsimus seisneb nüüd aga selles, kumba seisukohta õigustada. Kas võtta õigeks spordiõpetlaste teooriad siin- ja sealpool ookeani ning nõustuda sellega, et neegrite üleolekut sõerajal tuleb põhjendada nende anatoomiliste omadustega, või soostuda Jesse Owens'i lihtsemeelse seletusega.

Owensil on kahtlemata õigus. Sportlikud suusaavutused, nagu seda korduvalt on tõendanud vastavad kurvad kogemused, ei olene mitte ükski lihaseist ja tehnikast, vaid lihased peavad seisma aju, tahtejõu ja närvide käsutuses. Kuigi on aastaid kulutatud igasuguste teooriate ülesseadmiseks, on nad hiljem ikkagi oma savist jalgadel kõikuma löönud. Seepärast peame seni ikkagi uskuma enam Jesse Owensit, kuni rajatakse teooria, mis oma kõigutamatu argumentatsiooniga ka vastuväidete juures suudab hästi püsima jääda.

SEMESTRI LÕPUS

VARSTI on jõulud, muidugi ka poolaasta lõpp.

See teadmine ajab kananaha ihule „heledaimalgi tüübil“. Pagan võtku neid poolaastaid ja tunnistusi!

No viimased päevad, press on peal. Vana lugu: klassioid on jalaga segada.

Algab ikka nii, et õpetaja tuleb klassi ja ütleb:

„Välktöö!“

Protest. Ulgumine ja hammastekiristamine. Tüdrukud oigavad. Mõnel muutuvad juuksed halliks, teine saab närvišoki. Miski ei päästa hirmsat olukorda.

Ei-noh, ühesõnaga: töö algab.

Möödub kolm minutit.

„Lõpp! Lõppi!“ kamandab õpetaja. „Ära tuua! Iga sekundiga langeb töö väärtus!“

Segadus. Loomulikult metsik lärm. Oiged.

Teine õpetaja vedab tunde märkuste kirjutamisega. Eks poolaasta lõpp näri närve. No siis istu kui keskaegses koolis. Kui püüad mõteldagi ninanuuskamise peale, kohe krabiseb õpetaja sulg päeviku lehtedel.

Ülejäänud pedagoogid küsivad tunnid läbi.

Sealt siis tulevad need kõverate kaeladega kahed ja halvemal juhul päris „pulgad“.

Mõni õpetaja peab siiski tarvilikuks võtta tunni kibeda töö hulka õpilaste „ultramodernsete“ soengute analüüsi.

Kuid õpilased vaesed kannatavad hirmsal kombel.

Neid kahekesi küll!

„Sa jumal,“ kaebavad, „küll on elu hirmus!“

Vaesed, süütud kannatajad!

Kuid, tõepoolest, jõulude eel otsib kõige laisemgi raamatud välja. Pühib maha paksu tolmu. Teeb lahtigi. (Imet juhtub maailmas!) Aga kui hakata õige sügavamalt mõtlema, mis sa siis ometi hädaga teed.

Joostakse nobedasti ühest eratunnist teise: peab päästma, mis veel päästa on.

Eriti kohkuvad ja hädaldavad priimaõpilased. Lõövad käsi kokku ja uluvad klassitööde eel:

„Ma ei oska midagi, mi-da-gi!“

Tulemuseks on siiski viis.

Mida lähemale jõuludele, seda suurem on puudujate arv. On vana tuntud „nakkushaigus“, mis vaese õpilase surub ikka voo-

„Bojaari pulm“ vahetunnis: „Juure Treufa!“

disse just esimeseks tunniks, halvemal juhul terveks päevaks. Mis sa teed, talvine aeg!

Ah jah, kui jõutakse niikaugele, et pedagoogid on numbrid välja ladunud, pööratab igaüks taeva poole silmi ja ohkab:

„No saab kord ots peale!“

Igivana traditsiooni kohaselt loetakse enne tunnistuste andmist numbreid. Neid pisaraid siis! Seda ebaõiglust! Ja ülekohtu, mis valitseb maailmas!

Kauplevad, uluvad, paluvad, et kas ikka kuidagi ei saaks, ikka kuidagi kolme välja! Ükskõik kuidas. Jumala eest töötavad õppi-da. Tahavad, püüavad. Asi seegi!

Kuid ütle, mis ütled: nürud ajad on need semestri lõpud. Söövad paganad närve. Väsitavad ajusid. Räbal olukord. Igaüks juba välja ei kannata. Kuid elada saab.

DIN-FORMAAT RAAMATUID

VAADATES oma raamatukogu, näeme seal mitmesuguses suuruses, paksuses ja laiuses raamatuid. Kahjuks aga erineva formaadiga raamatud riulitele reastatult ei jäta kuigi meeldivat pilti, see loob korralikumaski kogus korratuse mulje.

Kui 1938. a. kevadel Ratsionaliseerimiskomitee asus trükitoodete kausta standardiseerimisele, siis tuli orienteeruda suures kaos. Oli tarvis otsida raamatukärbuste ja -hiiglaste hulgast välja praktilisim ja silmale meeldivaim argipäeva rahuldav suurus, formaat. Senised formaadid olid loodud tavaliselt süsteemita ja kirjastuste ekslikult inspireeritud tahtest saavutada odavat mitmekesisust. Uueks otstarbekamaks standardformaadiks leiti sobivat meile Saksa „Normenausschuss“ poolt tarvitusele võetud nn. DIN- („Deutsche-Industrie-Normen“) formaadid.

DIN-formaadil on 4 suuruseahelat A, B, C ja D. DIN-formaadi pikkused ja laiused on seotud kindla matemaatilise süsteemi kohaselt. Seetõttu on siit võimalik tuletada väga erinevaski suurus siiski oma suhtelist ühtlusilmet säilitavat trükisuurust nii vähenõudlikele tarbeteostele ja rahvaäljaannetele kui ka luksusraamatutele. DIN-formaat leidis algul suuremat rakendamist tehnilisel alal joonestuslehtede standardiseerimisel ja ametiasutuste kaustade ühtlustamisel. Nii on meiegi koolides tehnilise joonestuse alal kasutusel DIN A3, kirjapöogna parimaks kaustaks peetakse DIN A4. Peagi võeti enamikus riigis tarvitusele ka raamatutootmise alal DIN-formaat ja nüüd enam kui aasta eest ka meil.

Formaadi nimetus ja liik	V a h e a h e l a d			
	A-ahel mm	B mm	C mm	D mm
0	841×1189	100×1414	917×1297	771×1090
1	594×841	707×1000	648×917	545×771
2	420×594	500×707	458×648	385×545
3	297×420	535×500	324×458	272×385
4	210×297	250×353	229×324	192×272
5	148×210	176×250	162×229	136×192
6	105×148	125×176	114×162	96×136
7	74×105	88×125	81×114	68×96
8	52×74	62×88	57×81	48×68
9	37×52	44×62		
10	26×37	31×44		
11	18×26	22×31		
12	13×18	15×22		

NB! „Tuleviku Radade“ võistlustöid (artikkel, jutustus, luule — tähtpäev 31. jaan. 1940!) on soovitatud kirjutada DIN-formaadile A4; s. o. 210×297 mm (tabelis rasvane).

A. H a n k o: ADMIRAL NELSON. E. Kirjanduse Seltsi sarjast „Suurmeeste elulood“.

Horatio Nelson ei tilkunud sõjameheks, ta oli tundlik kuni elulõpuni merehaiguse vastu, ta oli nõrga kehaehitusega — ja ometi sai tast kuulsaim lahingumees meredel. Admiral Nelsonil oli väga tugev kohusetunne ja kõikumatu isamaa-armastus. Need omadused aitasid teda üle igasugustest raskustest ja võimaldasid teha üliminimlikke pingutusi, et saavutada seda, mis oli isamaale tarvilik. Võib-olla need omadused tugevdasid ka Nelsoni vaistulist tõe taipamist lahingu olukordades, mille tõttu ta ikka võitis. Napoleoni suurim vastane, Inglise rahvuskangelane, vahva ja õnnelik võitja meredel, kohusetruu isamaa teenija, inimesena ajuti nõrk ja liigagi inimlik — sellisena on admiral Nelsoni elulugu huvitav, arusaadav, eluline ja inspireerib lugejatki ennast pingutustele.

Helmi M ä e l o: TÄNAPÄEVA AMEERIKA. E. Kirjanduse Seltsi sarjast „Elav Teadus“.

Sel ajal, kui vana Euroopa omavaheliste tülide tõttu ikka enam on kaotamas oma ainuvaalitsevat seisukohta maailmas, on teispool ookeani mõnekümne aastaga õitsele lõõnud 130 miljoni elanikuga suurriik, mis oma varanduselt ja vägevuselt kipub ületama kõik teised. Mis põhjustel ja kuidas on see sündinud? Milline on selle maailma rikkaima maa majandus, rahvustikud, poliitilised ja kultuurilised olud? Kuidas toimub elu määratu iseloomuga linnades New Yorgis, Chiikagos, jm.? Kuidas seal on organiseeritud ühiskondlik hoolekanne, perekonnaelu, kodukorraldus jne.? Kuidas elavad kümned tuhanded Ameerika eestlased? Kõigest sellest vestleb Helmi Mäelo oma isiklikkude kogemuste põhjal elavalt ja huvitavalt.

Talituse asjus

Kuna nov.-dets. kuu „Tuleviku Rajad“ nr. 36 on täielikult l ä b i m ä ü d u d, siis palutakse neid koole, kus veel juhuslikult peaks leiduma mõningaid „TR.“ nr. 36 järelejäänud numbreid, viimased otsekohe talitusele ära saata. Tulevikus palutakse järelejäänud eksemplare, kui neid kusagil peaks leiduma, saata tagasi hiljemalt k a h e n ä d a l a j o o k s u l arvates saadetiste kättesaamise kuupäevast.

Osa meie ajakirjas avaldatud fotodest on valmistatud

Foto-ateljee RIEDEL'i poolt

Tartu, Ülikooli 36

TOIMETUS: Tegevtoimetaja: ROBERT REBAS. Vastutav toimetaja: ALEKSANDER VAIGLA. Toimetuse nõukogu: ALEKSIS KUUSIK, JOHANNES AAVIK, HENNO JÄNES, HELENE JUTT, ELMAR ETVERK. Ajakirja toimkonnad: igas gümnaasiumis kolm (keskkoolis kaks) õpilasesindajat + õpetaja.

VÄLJAANDJA: Eesti Keskkooliõpetajate Kogu. Ajakiri ilmub kord kuus. Üksiknr. hind 25 snt. **Toimetus:** „Tuleviku Rajad“, Elva 10, Tartu. **Talitus:** Tatari 21-a, Tallinn. EKESKO posti jooksev arve nr. 781.

„Ajude Gümnaastika“

ainus Eesti mõistatuste ajakiri

uue sisu ja kaanega!

„Ajude Gümnaastika“ lahendamine teritab mõistust ja laiendab silma-
ringi. Uuest aastast 7 uut asja: „Õppurid omavahel“ — mõistatustes
peidetult kohtate tuttavaid koolipingilt, spordiväljalt, lugupeetud õpeta-
jaid jne.; „Joonista edasi“ — valmistab palju lõbu kõigile; „Nädalaring-
vaade“ — annab mõistatustes edasi aktuaalseid sündmusi ja isikuid;
Isand Paksu seiklused piltristsõnas; „Väikesi pähkleid“ — väikemõistatu-
sed on intelligenti prooviks; riikide sari — uus tüüp ristsõnu; esimesed
sammud — kergesti lahendatavad ülesanded algajaile.

„Ajude Gümnaastika“ lahendamise vaeva tasuvad mitmekordselt
rikkalikult auhinnad, millede väärtus ulatub kuni 400 kroonini.

„Ajude Gümnaastika“ on müügil kõikjal, hind 15 senti, tellides 25 s. kuus.

„Kirilind“

juttude ja ajaviite kuukiri

Ainult 25 sendiga saate 100 lehekülge huvitavaid illustreeritud kriminaal-
ja armastusjutte, seikluslugusid, humoreske, põneva romaani, palju nalja
ja naljapilte, 2 lehekülge auhinnalisi mõistatusi, värvitrukis pilte jne.
Tellides aastas kr. 2.50, poolaastas kr. 1.30, kolmeks kuuks 75 senti.

Ühispank

Tartu Eesti Laenu- ja Hoiu Ühisus

Esimene Eesti Ühispank / Asut. 1902

Tartus, Suurturg 14

Kodukeskjaam nr. 42-60

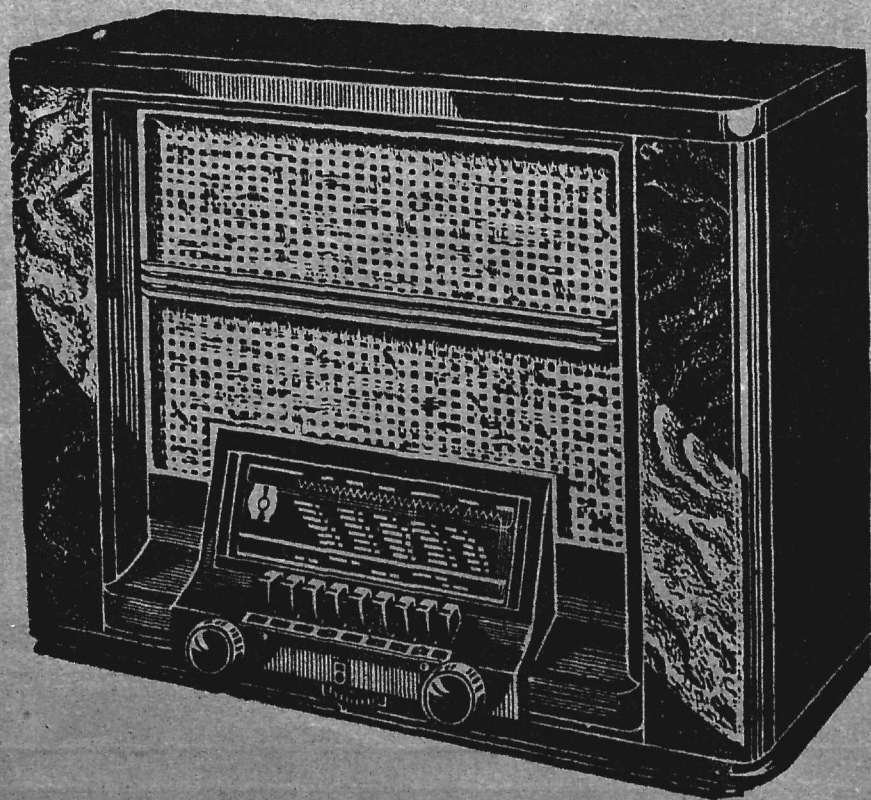
Tlgr.: »ELHU«

Posti jooks. arve nr. 2400

Toimetab kõiki pangaoperatsioone

JUHATUS

Numbri hind 25 senti.

Olümpia III (tüüp 735)

HIND KR. 305.-

**ALALIS- JA
VAHELDUVVOOLULE**

KR. 325.-

Silmapaistvalt nägus raadioaparaat 9 survenupuga — konstrueeritud ainulaadsel PHILIPS vankumatult stabiilsel linodüünsüsteemil. Ainult surve nupule, ja juba kõlab soovitud saatja kristallselgelt. Ka lainealade lülitamine survenuppudega. Hulga viimistlusi lühilaine vastuvõtul. See vastuvõtja kannab muusikat üle nii nagu see kõlab saatesaalis. Hülgevõimed on sellel vastuvõtjal.

PHILIPS

MAAILMA SUUREMAD RAADIOTEHASED

